

בלבבי משכן אבנה

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

רמזים על הגדה של פסח

טעם שנקרא שבת הגדול, דידוע דברי החת"ס שבעכו"ם קטנות וגדלות אינו דוקא בן י"ג אלא תלוי בדעתו. ולכך במצוה ראשונה שנצטוו כל כלל ישראל, היה חידוש הגדלות תלוי בדין י"ג, ולכך נקרא שבת הגדול, והבן.

פסח מצה ומרור גימ' תש"ל, שתל. רמז שפסח הוא ראשית שנעשה ישראל לעם בחינת שתל.

"ברוך שומר הבטחתו". וצ"ב לשון שומר, דהוה כשומר חפץ, ומה שיך כאן. ונראה דלעיל הביא, "ואולך אותו בכל ארץ כנען". וקישור הענין, דע"י שהלך בארץ השריש הכח של מעשה האבות סימן לבנים, וכח זה נותן כח לבנ"י לרשת הארץ. ואת הכח זה שמר הקב"ה לבנ"י, ובזה זכו שיוציאם ממצרים והכניסם לא"י. "והיא שעמדה לאבותינו". שכח האבות מציל לבנים.

אמרו בג"מ שבת שגאולת מצרים היתה בע"ש. והענין, שע"ש הוא בחינת הכנה לשבת, וכן כל ענין גאולת מצרים הוא הכנה למתן תורה, והבן.

נקבה, אותיות קודם מצא"ד, גימ' מצה. דמצה לחם עוני, ועני לית ליה מגרמיה כלום כנקבה.

הא לחמא עניא וכו', השתא הכא וכו'. להבין קישור הדברים, נראה ע"פ אמרם, שהקב"ה הראה למשה כל האוצרות ומי זוכה בהם. ואח"כ הראה לו אוצר מתנת חנם, למי שמכיר שאין לו זכויות וצריך מתנת חנם. ולכך אומרים "הא לחמא עניא", שגם הלחם שיש לנו

"ונצעק אל וכו', קולנו, עניינו, עמלנו, לחצנו, ר"ת קעע"ל, גימ' ר"ע. רמז שעשו אותנו לרעים, ולכך גאלנו.

אמרו בג"מ שבת שגאולת מצרים היתה בע"ש. והענין, שע"ש הוא בחינת הכנה לשבת, וכן כל ענין גאולת מצרים הוא הכנה למתן תורה, והבן.

"ימי חיך הימים, כל ימי חיך להביא לימות המשיח". הענין שנדרש ממלת כל. נודע שאברהם מדת חסד, בחינת יום. ויצחק דין, בחינת לילה. ויעקב כולל שניהם.

זו בחינת עני דלית ליה מגרמיה כלום והכל מקבל לא לפי מעשיו. ולכך גם נותן לאחרים, כיון שמרגיש שאין לו עצמו זכות יותר מאחרים, ולכך עי"ז נזכה לשנה הבאה בא"י, שהקב"ה יחוננו ממתנת חנם ויגאלנו. כי מצד מעשינו אין לנו זכות להגאל, אלא רק ע"י מתנת חנם.

מעשה בר"א וכו' עד שבאו וכו'. הענין. שע"י שעסקו בסיפור נפלאותיו יתברך לעמו, הגיעו למדרגת אהבה גדולה ולא עסקו באותה שעה ביראה. ולכך נשכח מהם

רמזים על הגדה של פסח

ולכך אמרו דס"ד להזכיר רק ביום, דהוא זמן חסד ואז מזכירים חסדי המקום, ולא בלילה שהוא זמן דין. אולם בבחינתו של יעקב דממתק ע"י החסדים את הגבורות, יש שייכות גם ללילה שהוא דין לחסדים. ומצינו ביעקב שאמר לשון כל, "יש לי כל" (וכמ"ש בכל מכל כל), ולכך מרבים זאת ממלת כל.

"שירה חדשה שבחו גאולים". הענין שאומרים במעריב, "מעביר בניו בין גזרי י"ס", ע"פ דברי המדרש שנקרע הים ל"ב חלקים, חלק לכל שבט. ובאמת, שזו פעם ראשונה שנחלקו השבטים זה מזה, דבמצרים לא היה ניכר אלא לוי שלא נשתעבד. ואותיות אחרי גזר, חדש, דהחידוש שנעשו י"ב חלקים, ואפה"כ נתחברו כולם. וז"ש "שירה חדשה וכו', יחד כולם", שאע"פ שהיו נפרדים, נעשו כאחד, ואז אמרו "ה' ימלוך לעולם ועד". שאז יהיה ה' אחד ושמו אחד, ובשעה שנעשו אחד יכלו לשבח על יחודו יתברך.

"ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף, והגעתם את המשקוף". נראה, שאמרו שלא היו ראויים ישראל לגאולה, ונתן להם דם פסח ומילה. וז"ש "ולקחתם אגודת אזוב". ופרש"י בפר' מצורע, שמרמז על השפלות. דבנ"י היו שפלים שלא היה בידם מעש"ט, והגעתם אל המשקוף, דע"ז תגיעו עצמכם ותתרוממו למשקוף.

"אהיה אשר אהיה שלחני אליכם". הענין, שנודע שבחינת שם אהיה שלעתיד יהיה טוב. וזו כל גאולת מצרים, שבהוה היו במ"ט שערי טומאה ויצאו ע"ש העתיד, קבלת תורה.

"עד שבאו תלמידיהם". הענין, שהאירו מהארת החג, ובליל פסח האיר כיום, ולכך לא הרגישו שנתחדש יום, דגם בלילה היה בחינת יום.

"הרי אני כבן ע' שנה". הענין. בחינת ע', בחינת מלכות, שבה שריה חשוכא. ולכך היה מקום שאז יזכה שיאמר גם בלילה.

"עד שדרשה בן זומא". הענין, שאמרו בסוטה מ"ט, "משמת בן זומא בטלו הדרשנים". שהיה בחינת דרש

ולכך אמרו דס"ד להזכיר רק ביום, דהוא זמן חסד ואז מזכירים חסדי המקום, ולא בלילה שהוא זמן דין. אולם בבחינתו של יעקב דממתק ע"י החסדים את הגבורות, יש שייכות גם ללילה שהוא דין לחסדים. ומצינו ביעקב שאמר לשון כל, "יש לי כל" (וכמ"ש בכל מכל כל), ולכך מרבים זאת ממלת כל.

"יכול מבעוד יום, ת"ל ביום ההוא". וצ"ב מדוע ס"ד שיאמר מבעוד יום. ונראה שכיון שנאמר "ביום ההוא" האין יאמר בליל פסח. וע"כ אמר "לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך". כלומר, דעל ליל פסחים אמרו, "תאיר כאור יום חשכת לילה", וע"י מצה ומרור אנו חוזרים ומגלים הארה זו, והוה בחינת יום, ושפיר מתקיים "ביום ההוא".

"אלא הקב"ה בכבודו בעצמו". ונראה די' ב' פנים בגאולה, בחינת פב"פ או אב"א. וז"ש "אני הוא ולא אחר". כלומר, ולא בחינת אחר אל פנים. וז"ש "בכבודו ובעצמו". שכבודו של אדם הוא בפניו, וכן כביכול אצלו יתברך.

"וירעו אותנו המצרים", שעשו אותנו רעים. והענין שרצו לעשותינו רעים, דע"ז לא יוכל שליח לבא לגאול אותנו, דהכל יהיה טומאה, ויהיה צורך בנס גדול שרק הקב"ה בעצמו יוכל לגאלנו ולזה צריך זכות גדולה. ועוד, דכיון שיהיו רעים, ממילא לא יוכלו לנגוף את מצרים, דהמשחית ישחית גם את בני". אולם נעשה נס שלא נתן למשחית לנגוף בתי ישראל.

נודע מכתבי האריז"ל, שפסח הוא גילוי בדילוג. ודבר זה שורשו בתורה במה שמצינו "אין מוקדם ומאוחר בתורה".

ריש פסחים, "אור ליי"ד בודקים את החמץ". ובגמ' מ"ס לכו"ע אור לילה הוא. והענין שנקרא כן, דנודע שעיקר האור הוא מהיפוך הרע לטוב. ולכך בגאולת מצרים שהיא ראש לגאולות, נרמז שהחשך יהפך לאור. ובזה יש

רמזים על הגדה של פסח

בתורה, שהוא כנגד בינה, כנודע שבה היתה גאולת מצרים.

שהבדיל בין בני למצרים. ובבכור נאמר דין "יכיר", הבדלה. ולכך המכה היתה דוקא בחצות, ללמד שיש הבדלה. והוא ענין שלא נגאלו מכיון שיש דילטורין ביניהם, שעושים הבדלה ופירוד, וכח זה היה שריו בטומאה.

הענין שפסח שורש כל הגאולות, דבכל השנה אמרו שצריך לא לשים כל כליו בסעודתו, אולם בליל הסדר אמרו שמצוה לעשות כן זכר לחירות. נמצא שרק זמן אחד בשנה נשאר שורש לבחינת גאולה, ומכחו יגאלו.

חג החירות. ענין חירות, שאמרו "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה". והענין דוקא מי שהתורה לו כעסק, שזה חפצו ורצונו, אינו מרגיש עבד שעושה רצון קונו, אלא זה גם רצונו.

הגר"א כתב, ד' בנים כנגד ד' אותיות שבשם הוי"ה. רשע כנגד בינה, "הקהה את שיניו", ל"ב שיניים שבבינה, "שבה הלב מבין". שאינו יודע לשאול את פתח לו, בחינת נוקבה שפותחים פתח.

במצרים נתחדש ענין כלל ישראל. כלל גימ' פ' רמז לבחינת בינה שע"י היתה גאולה ולכך יש דין חבורה, ולכך בתשובה הרשע נאמר "כאן שהוציא עצמו מן הכלל".

"הא לחמא עניא". עני, גימ' ק"ל. רמז לחטא אדה"ר ק"ל שנה בז"ל, כנודע. וזה נתקן במצרים, ואין עני אלא בדעת.

מצה יש בה קמח ומים, גימ' רלח, רחל, בחינת מלכות, "לית לה מגרמה כלום", עניה, והבן.

ענין שדוקא בפסח צריך להזמין עניים, דעשיר ועני בחינת נותן ומקבל. וענין זה נתחדש בבני ביצ"מ שנעשו מקבלים לקב"ה, בחינת יחוד קב"ה ושכינתיה.

גלות מצרים בגלל קריו של אדה"ר, כנודע. וזו בחינת דעת, ואמרו בגמ', "אם אין דעת הבדלה מנין", א"כ בחינת דעת, הבדלה. ולכך יצאו ע"י מכת בכורות,

חמץ מצה יחד, גימ' רעב ע"ה, ערב, לשון ערוב, שמערב ב' בחינות, והוא סוד האחדות.

כנודע שפסח אתערותא דלעילא, ואח"כ חזר והוה אתערותא דלתתא בהר סיני, ואז נתגלתה בחינת קו, כמ"ש בקל"ח פ"ח. וכן במצרים נגאלו ע"י הקב"ה בעצמו בחינת קו, ולא ע"י שליחים בחינת רשימו, והבן.

"ואפילו כולנו חכמים". הענין שצריך להרגיש הגלות והגאולה, כמ"ש הר"מ, "שחייב לראות את עצמו", כנודע. והענין שנאמר דוקא בפסח, מפני שרגש הוא דבר שבפנימיותו עושה כן. וההבדל בין עכו"ם לישראל, שעכו"ם חיצוניות, וישראל פנימיות. ולכך בפסח שנבחרו לעם יש דין בפנימיות.

"שהיו מסובים בבני ברק". בני ברק ע"ה גימ' שס"ה. כמנין הלאוין, מקביל ללילה, כנודע. ולכך אמרו "כל אותו הלילה". והוא ענין שר' עקיבא היה גר בבני ברק, שהוה בבחינת דין, כנודע. עקיבא ע"ה גימ' קפ"ד, שורש של הקפדה, בחינת דין.

"כל ימי חיך הלילות". כל גימ' שם ב"ן עה"א, בחינת מלכות, לילה, והבן.

"חשב את הקץ". בחינת סוף. מקום עם האותיות, גימ' קץ. שהוא מקומו של עולם, אולם זה נעלם. ובקץ יתגלה שהוא המקום.

"חכם מה הוא אומר". ענין שאלת מה תכלית המצות, הרי עושה רגע אחת ואח"כ נעלם העשיה. וע"ז משיבים לו, "אין מפטירין" וכו', שצריך שישאר הטעם ג"כ אח"כ.

רמזים על הגדה של פסח

בוצע, חלוק. משא"כ על הים נתקרבו למצרים, וגם בים נכנסו אחד ליד השני, ולכך בחינת יד שמחוברים ביחד.

מצוה להדמות לקב"ה. ובאדם יש בחירה בין רע לטוב ובקב"ה יש בחירה שבחר בישראל ולא באומות. וז"ש "אתה בחרתנו". ושורש ענין זה נתגלה במצרים, ששם היו ר"י שנה, בגימ' בחר. בחירה, אותיות חבר. ואותיות ברח, וז"ש "כי ברח העם", והבן.

ענין הסיבה, שורש ס"ב, לשון מסובב. אותיות אחרי, ע"ג, לשון עגול. והוא ענין "ויסב אלקים דרך ארץ פלשתים", והבן. ועש"ר (פרשה כ' י"ח) "ויסב" וכו', מכאן אפילו עני לא יאכל עד שיסב".

מצה, שורש מצ, גימ' עני, לחם עוני.

יש ב' בחינות. א. בריחה מהרע. ב. חבור לרע, ושליטה עליו. ובבחינת יצ"מ, ברחו מהרע לאמא, כמ"ש רמח"ל במגילת סתרים. ולכך בחינת מצה זה בגימ' חלק עם האותיות. וכן חוצים את המצה. וכן מצה לשון מצה ומריבה, חלוק. שזה סוד הבריחה.

ענין קי"ס שבמצרים היו סגורים והיה אתדל"ע להוציאם. ואח"כ היה צריך אתדל"ת, ולכך היה אותו מצב שהיו סגורים מכל צד, ואז היה נצרך שמצדם יתעוררו.

ענין שמתו רשעים בג' ימי חושך, אפשר לא מפני רשעותם, אלא שלא ירשיעו יותר לנ' שערי טומאה וא"א לגואלם.

פסח פה - סח, כידוע. חכמה, שורש חכם, גימ' סח וה"ס "פיה פתחה בחכמה". פה - סח, חכמה. בסוד "אבא יסד ברתא".

חמץ אותיות מצח, בחינת עזות מצח, קושי, שזו בחינת חמץ, קושי.

"ואח"כ יצאו ברכוש גדול". רכש, אותיות קודם, קרי. רמז שבממון הוציאו ניצוצות קדושים שנפלו ע"י קריו של אדה"ר.

ענין שפרעה ציוה להרוג דוקא הזכרים. שהרי נודע, שהודה בשם אלהים, וכפר בשם הוי"ה. ונודע ששם הויה בחינת זכר, לאלהים שהוא כינוי, בחינת נוק'. ולכך את הנקבות השאיר, וזכרים הרג, והבן.

"אנוס עפ"י הדבור". הענין, שפסח פה - סח, כנודע שהדבור היה בגלות. וזכה יעקב שהירידה היתה ע"י דבור דקדושה, וכבר אז היתה התחלת הגאולה.

בחז"ל, "ראוי היה יעקב אבינו לבא למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו". נראה, דנודע ברזל ר"ת בלהה רחל זילפה לאה. והיה ראוי לרדת ע"י המחלוקת בין האחים, ולבסוף זכה לרדת ע"י שכבר נעשה שלום ביניהם.

בנ"י יצאו ממצרים בזכות פסח ומילה יחד, גימ' רג"ל. רמז שזכו לרגל ע"י מצות אלו.

זכו ע"י מילה לצאת ממצרים. והענין, שמילה גימ' פה, שבזה היה הגאולה, ונודע שברית המעור כנגד ברית הלשון.

מזל של מצרים טלה, ולכך מכה ראשונה דם, גימ' טלה.

"אני ה' אני הוא ולא אחר". הענין, שמשחית כיון שניתנה לו רשות אינו מבחין בין טוב לרע, כיון שדין שולט, וא"א לחסד שיהיה עם דין. אבל הקב"ה, בחינת שם הוי"ה, רחמים, שהוא ערוב חסד ודין, אפשר לב' הנהגות יחד, והבן.

"אצבע אלהים היא". הענין, במצרים לקו באצבע, ובים ביד. והביאור שחלוק הנהגת מצרים שנפרדו מן המצרים, וכל הזמן נבדלו מהם, והוא הנהגת אצבע, לשון

רמזים על הגדה של פסח

מסתדר עם השאר, שנסתר ממנו השורש.

ולכך מצינו שיש מצוה של "ושאלה אשה

מאת רעותה". שהיה שאלה, ולאחר שיצאו נעשה

שלהם, וזו בחינת הגאולה. וכן לשון תשובה, שמשיב

הדבר לשורשו, ובזה מסתלקת השאלה, ההעלם. ולכך

מי ששאל הבן, והאב משיב, האב שורש לבן. וכן אשתו

שואלתו, שהיא שורש של הנוק'. ולכך דוקא "מזגו לו

כוס שני וכאן הבן שואל". ד' כוסות כנגד ד' אותיות

שם הוי"ה, כנודע. כוס שני כנגד ה' קמא, בחינת בינה,

תשובה. ולכך נותנים לקטנים אגוזים ועי"ז נגרם שישאלו.

אגוז יש בו ג' קליפות כנודע, וזו בחינת שאלה, כנ"ל.

איתא במדרש, שבמכת חושך ראו מה שיש למצרים

וכו'. נמצא שהשאלה ע"י חושך, בחינת הסתר, כנ"ל.

ואולי זה הענין שני, "ושאלה אשה משכנתה וכו', ושמעתם

על בניכם ועל בנותיכם". וצ"ב למה לא על עצמם. והענין

כנ"ל, שענין שאלה בחינת בן, כנ"ל.

"הא לחמא עניא". עני, בחינת מלכות דלית לה מגרמה

כלום. והיא בחינת עבד. אולם כשנותן צדקה לעני,

מלכות, יש לה, ואז יש לה תקומה. וז"ש "השתא עבדי",

ועי" הצדקה לשנה הבאה בני חורין.

לכו"ע לקו במצרים רק חמישית ממה שלקו בים.

הענין. גם בבנ"י מצינו "וחמושים עלו". אחד מחמשה.

נמצא שגדר הגאולה אחד מחמשה, וכן העונש למצרים

בחינת חומש.

חכם רשע תם אינו יודע לשאול, ר"ת חרתא, עם

ארבעתם גימ' תרי"ג, שהם שורש כלל המצות, והבן.

מזמן לידת יצחק התחילה הגלות. והענין. בחינת

אברהם חסד, ואז לא היה שליטה לדין. משא"כ כשנולד

יצחק, מדת דין, שלט הדין והתחיל שעבוד.

"פרעה לא גזר אלא על הזכרים". הגלות סוד שכחה,

העלם, הסתר. וז"ש בגאולה "ואזכור את בריתי", בחינת

זכירה. ולכך אמרו "לא ע"י שליח וכו' אלא ע"י הקב"ה".

ספירת העומר עד שבועות, בחינת "תורה אור". ספירה

לשון ספיר, הארה. והענין, ההכנה למ"ת שהיא בבחינת

תורה אור, ע"י ספירה, בחינת אור.

"ואכבדה בפרעה", בחינת כבדות, עיין רש"י. כנגד

כבדות לב פרעה. הענין, כבד וכן כבוד אותם אותיות.

ופרעה מציאותו כבוד, "לי יאורי ואני" וגו'. ולכך יש בו

שתי המדות, כבדות לב ודרישת כבוד.

"והמים להם חומה מימינם". מים גימ' צ. ב' פעמים

מים כנגד ימין ושמאל, גימ' ק"כ, שורש של מקיף,

שהקיפו להם. וכן מים סוד הקפה, צ', מלכות, נוק'.

בודקין את החמץ, ועי"ז אין נסתר, מוציאים הכל אל

הגילוי, בחינת מלכות. ולכך נותנים י' פתיתים, כנגד

מלכות, ספירה י'. ולכך בודקים דוקא בנר, סוד "נר

מצוה", במלכות.

נהגו בפסח לא לאכול קטניות. והטעם, קיטניות מלשון

קטנות, והם בבחינת מוחין דקטנות. ולכך כיון שפסח

הוא סוד מוחין דגדלות, אין אוכלים בו מילי דקטנות.

ענין שבפסח יש מצות "והגדת לבנך". פרעה גזר

"כל הבן" וגו', וכנגד זה יש מצוה על הבנים. ועוד, ב"ן

בחינת מלכות, שם הוי"ה במילוי ב"ן. וכן יש שכר לכלב

במצרים, כלב גימ' בן. והענין שגם לבחינת כלב היתה

עליה.

צורת הסיפור ע"י שאלה ותשובה. הענין, גלות מצרים

ע"י שאלה של אברהם, "במה אדע". כל ענין שאלה

בחינת הסתר, אני יודע. וזו בחינת גלות. ופעם ראשונה

שמצינו בתורה ענין שאלה, שהקב"ה שאל את אדה"ר

לאחר החטא "איכה". וזה לאחר שנסתר מהקב"ה.

מלת שאל גם מלשון שאל חפץ. הענין, שואל חפץ יש

לו את התשמישים, אבל אין לו את שורש החפצא, אלא

רק הפעולות. וכן שאלה, שרואה פרט ואינו מבין אין

רמזים על הגדה של פסח

סיון, ניסן, הפרש ביניהם גימ' דם. הענין. מה שהשיגו בפסח השיגו במ"ת, אלא בפסח בחינת דילוג, "פסח על בתיהם", וזה ע"י הדם.

פה, סח - פה, מלכות. סח גימ' חיים, בחינת יסוד, חי. ופה - סח, בחינת יחוד יסוד ומלכות.

מצה גימ' סעד. מצה לחם עוני משביע יותר מלחם כמ"ש המפרשים, והוא סועד יותר.

נאמר לאברהם "ודור רביעי ישובו הנה". הענין. אברהם ספירת החסד, רביעי לאברהם, נצח, גימ' פסח, והבן.

חודש ניסן בו ממליכים מלכים, בחינת מלכות, והוא בחינת ראשית. ולכאורה גם חודש אדר שהוא הסוף הוא בחינת מלכות, שהמלכות סוף היא. רק הענין, יש מלכות של עולם העליון, והיא נעשית כתר לעולם תחתון, וזו בחינת חדש ניסן, ולכך הוא ראש, משא"כ חדש אדר בחינת מלכות לבסוף.

פסח נקרא ע"ש הדילוג, דילוג בגימ' נ"ג, ג"ן. "גן עדן". עדן, חכמה. גן, בינה. וסוד הגאולה בחינת דילוג, בחינת בינה שנקראת גן.

פסח, אותיות לפני ענו בגימ' עם האותיות ק"ל, שקדם לפסח תקון חטא אדה"ר של ק"ל שנה. פסח בא"ת ב"ש וח"ס, גימ' דע. כל ענין גאולת מצרים "למען תדע", "ידוע תדע", סוד תיקון הדעת.

חמץ דוכ', שאור נוק', כ"כ בפע"ח שער חג המצות פ"ד. והנה שאר ירד מא' לע' ונעשה שער. וזה כנגד עשו. ולכך היה איש שעיר. אולם חמץ דוכ', כנגד יעקב. חמץ גימ' חלק, וז"ש "אנכי איש חלק".

ענין שסיפור יצא"מ ע"י שאלה ותשובה. דנאמר "ושאלה אשה" וכו'. וע"י שאלה זו נעשתה תשובה, ששבו ניצוצות קדושים שהיו בממון מצרים לקדושה, והבן.

שליח בחינת מקבל, והקב"ה נותן, דוכ', וזו בחינת הגאולה.

מצה יש בה ב' בחינות. א. לחם עוני. ב. זכר לחירות שיצאו בחיפזון. וזה ענין היפוך רע לטוב, שמה שהיה זכר לשעבוד, נעשה זכר לחירות.

"הא לחמא עניא". "אין עני אלא בדעת". והעני בדעת אין בכוחו להעלות הרבה מאכלים לשורשם, ולכך אוכל מעט, משא"כ עשיר.

"כל דכפין יתי ויכול". מצה בחינת גאולת מצרים, מהמקום שלא יכלו להיות שם, שגרשום. "כל דצריך יתי ויפסח". בחינת גאולת הגוף, שניצלו בגופם. וכנגד זה "השתא הכא", בחינת גאולת מקום. "השתא עבדי", בחינת גאולת הגוף.

עושים שינויים בלילה זה בכדי שהקטנים ישאלו. עומק הענין. כתב הרמב"ן, כי מן הניסים הגלויים אדם מודה על הנסתרים. וזו בחינת קטנים, קטנים בדעת, שואלים רק כשיש שינוי, בחינת נס מצרים. והתכלית שנודה גם על הנסתר. וז"ש "והיא שעמדה וכו', שבכל דור ודור", הוא נס נסתר ומנס פסח שהוא נגלה באנו להודות על כל הניסים. פסח כנגד אברהם. הענין. גלות מצרים נגרמה בחטאו של אברהם, והובטח לו "ואחרי כן יצאו" וכו'. ונקראה על שמו. ולכך קוראים "שיר השירים", בחינת אהבה, מדתו של אברהם. וכן פסח לשון דילוג, כנודע. שהיתה בחינת דלוג במדרגה, וגאלם. הענין. בחינת דין הכל ע"פ סדר, משא"כ בחינת אהבה שפורצת גבולות וסדרים.

יש קל"ד פעמים שם אדנות בתורה, כ"כ בספרים. הענין. מצה גימ' קלה, והיא בחינת מלכות, שם אדנות.

בין מצה לחמץ הפרש גימ' ג'. הענין. מצה לחם עוני, שחסר במלכות קבלה של ג' קוין, חד"ר. וחמץ בחינת עשירות, לאחר הקבלה.

רמזים על הגדה של פסח

והיא בחינת אחדות עם הגילוי. זה, גימ' אחד. וזה כנגד י"ב שבטים והכח הכולל שלהם. ואמרו חז"ל שלעת"ל יאמרו ב"פ זה. "זה ה' קוינו לו" וגו'. זה נגלה" וכו'. הענין. ב"פ זה גימ' שם הוי"ה, שאז יתגלה ה' אחד ושמו אחד.

"ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את" וכו'. יש אבא, ישראל סבא, וז"א, "בנך", נקרא יש"ס. וז"א "בן בנך". ובפסח היה גילוי מוחין דגדלות ב', כלומר מוחין דאבא שנכנסו בז"א דרך יש"ס. ולכך הסיפור, לשון ספירה, הארה, גם ליש"ס ולז"א.

"ואפילו כולנו חכמים". הענין. כתב בפע"ח, שיש ג' מוחין שנכנסים חב"ד, וא"כ אם כולנו חכמים נבונים יודעים, ס"ד שלא יספר, דאין צריך לחב"ד דכבר יש לו.

"שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחפזו". הענין. נקרא לחם עוני, אע"פ שמרמז למוחין, מ"מ עוני, כיון שהוא אתערותא דלעילא ואינו עצמי במקבל, ועדיין בעצמותו בחינת עני. וכ"ז מפני שהיה בחפזו, במהירות, ולכך נתגלה להם שלא לפי הסדר, מפני עניותם הגדולה.

בספר דן ידן על הקרנים (ליקוטי שושנים כ"ג): כתב, שע"י ב' שמות נגאלו, והם כס"ה בפ"ז. והענין. כס"ה גימ' פ"ה. בפ"ז עם הכולל גימ' מלך. ופה בחינת מלכות, תושבע"פ, וזו הבחינה שהיתה בגלות פה - סח.

"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". בחינת אברהם, גדול. ולכך נאמר לו רכוש גדול, ולא נאמר רכוש רב.

"ידוע תדע כי גר יהיה זרעך". גר, אות שלישית מהתחלה, ואות שלישית מהסוף. והוא היפוך בחינת דעת, קו אמצעי, ג'. דעת בחינת חיבור, גר בחינת ניתוק.

גלות מצרים ת' שנה התחילה מלידת יצחק. הענין, אברהם בחינת חסד, ולפי בחינתו אין שייך גלות. יצחק בחינת דין, ומאז שנולד התחילה גם מדה זו בישראל, ומשם הושרש כח הגלות.

"העבירונו בתוכו בחרבה". שורש חרב, ע"ה גימ' ירא. וז"ש "הים ראה וינס". בחינת יראה.

"זה אלי ואנוהו". זה, בחינת מצביע בידו, גילוי גמור.

בגאולה ממצרים היה רכוש ע"י "ושאלה אשה" וכו', בחינת חסד. וזה להוציא ניצוצות החסד שבגלות אצל מצרים. וכן הגאולה היתה בזכות אברהם חסד, משא"כ ביזת הים זכו מזוטו של ים שהוא הפקר.

ביציאת מצרים יצאו עם רכוש של אדם, אולם בביזת הים הרכוש היה מה שהיה ע"ג הבהמות. והענין. בהמה גימ' בן, בחינת מלכות, וזו היתה בחינת קריעת י"ס, מלכות.

שביעי של פסח. כל השביעיין חביבים. שורש של חביב, חב, לשון חוב. הענין. שביעי בחינת מלכות, שם מושרש הרע בחינת חב, וכשנהפך לטוב נעשה בחינת חביב.

קרבן פסח שה, כנגד ע"ז של מצרים שה. עה"כ גימ' שו, שורש של שוה. הענין. מצרים בחינת מיצר, עיגול, בעיגול הכל שווה.

שאור אותיות ש - אור. שאור בגימ' עם הכולל שחר שהוא תחילת ההארה.

שבת הגדול ע"ש שהחג נקרא ע"ש אברהם, בחינת גדול, והאור מאיר משבת כנודע. ומה שבשבועות וסוכות אינו כן, מפני שפסח הוא סוד אתערותא דלעילא, ולכך כל אחד זוכה, וכן זוכה בשבת קודם לכן. משא"כ בשבועות וסוכות שתלוי בעבודת האדם, ולא כל אחד מרגיש את ההשפעה שהיא עדיין בשורשה.

אפיקומן אמרו שאסור לאכול אחריו כדי שישאר טעם מצה באחרונה. הענין. מצה בחינת "לחם עוני", "לית לה מגרמה כלום". וזה בשעה שהמלכות אינה מתוקנת,

רמזים על הגדה של פסח

אולם בשעה שמושלמת, כגון במדרגות ליל פסח, סוד

מוחין דגדלות, בחינת מוחין דאבא, אז אינה עניה. ונודע שיש טנת"א, כנגד חכמה, בינה, ז"א ונוק'. ולכך בליל פסח שמקבלת מוחין דאבא, בחינת טעם, יש דין במצה שישאר הטעם. וזו התשובה לחכם "אין מפטירין" וכו', וזה בא מבחינת חכמה, והבן.

ולכך אין שינה. **"והיא שעמדה"**, היא נוק', סוד הפרוד. "שלא אחד". לא רק בחינת פרעה, מצרים, בחינת קוצו של יו"ד, עמד, ששם בחינת אחדות. "אלא שבכל דור ודור", בבחינת התפרטות כל אותיות הוי"ה.

"צא" ולמד מה ביקש". ענין צא, שיעקב הלך ללבן ותיקן בבחינת חוץ. וז"ש "פרעה לא גזר אלא על הזכרים", בחינת פנימיות, משא"כ לבן.

"הא לחמא עניא וכו' כל דצריך" וכו'. הענין. יש מצה, ויש מצוה. לאחר שז"א, ו', מתחבר במלכות מצה, נעשה מצוה, ולכך מזמינים אורח, סוד הזיווג, יסוד בבית, מלכות.

כל דבר מורכב מד' יסודות, ארמ"ע. וכן ביציאה מהגלות נצרכה גאולה לכל ד' הבחינות. יציאת מצרים גאולה לבחינת עפר, שיצאו מהמקום. אח"כ בקריעת י"ס היתה גאולה ליסוד המים. אח"כ במ"ת שפרחה נשמתם היתה גאולה לבחינת רוח, כדכתיב "והרוח תשוב אל האלקים". אח"כ בקבלת התורה עצמה היה תיקון לבחינת אש, כדכתיב: "הלא כה דברי כאש" וכו'.

"אפילו כולנו חכמים". הטעם, מפני שעתה מתגלים מוחין דגדלות ונתוסף חכמה על חכמתינו.

"בני ברק". ברק, לשון הארה, שאינה של קיימא. בני לשון תולדה וקיום, לקיים את הברק. כי יש חכמה בבחינת ברק של ראייה, ויש קנין בזה, וזו בחינת מוחין דגדלות ב'. בשבת חוה"מ קוראים שיר השירים. הענין. כל דבר שנמצא בימי המעשה, מושרש בשבת הקודמת לו, כנודע. ולכך כיון ששביעי של פסח חל בימים אלו, ובו בחינת שירה על הים, מוכרח שהדבר מושרש בשבת הקודמת לו.

"ברוך המקום ברוך הוא ברוך שנתן תורה לעמו ישראל ברוך הוא". ולכאורה כפל מילות "ברוך הוא", והול"ל "ברוך המקום ברוך שנתן תורה לעמו ישראל ברוך הוא", ולמה לו להזכיר ב' פעמים ברוך הוא?

בנוגע לרשע אומרים "אף אתה הקהה את שיניו". הענין. שן גימ' פרע, שעדיין נשאר בגלות של פרעה.

ביאור הדברים: "הוא" הוא לשון נסתר, ולכך מוגדר הקב"ה "הוא", כי עצמות הא"ס אינו בר השגה. והנה במעמד הר סיני, אמרו חז"ל, שקרע להם הקב"ה את הרקיעים, והראה להם ש"אין עוד מלבדו". והיה מקום לטעות ח"ו, שלאחר שנתן תורה לעמו ישראל, מעמד הר סיני, בזה שנקרעו להם הרקיעים, נדמה שהשיגו את עצמות הא"ס. ולכך שב והדגיש, "ברוך הוא". לומר, שאף אחר מעמד הר סיני, לאחר הגילוי, עדיין נשארה הבחינה "ברוך הוא", לשון נסתר. כי עצמות הא"ס לא השיגו כלל, ואינו בר השגה כלל.

"הלילה הזה מטבילין שתי פעמים". טבל עם האותיות, גימ' דם, ב' פעמים. בחינת "בדמיון חיי", בחינת שטבלו בדם הפסח ונתנו על שתי המזוזות.

"בקש לעקור את הכל". מדת יסוד. הענין. ע"י שנתן לו את לאה והיתה בשעת ביאה מחשבתו על רחל, הוה בכלל נשגז"ח"ו ופוגם ביסוד.

פסח לשון פה - סח, כנודע. כלומר עיקר גלות מצרים הוא, גלות הדיבור, גלות הפה. כדכתיב (שמות א, יג)

מחלקין קליות ואגוזין לתינוקות כדי שלא ישנו. בחינת שינה, הסתלקות המוחין. והלילה בחינת גדלות המוחין,

רמזים על הגדה של פסח

חור. כלומר, לחרר את המחיצה והגבול, ליצור בו סדק או פתח, או חירות גמורה שלילת כל המחיצות. (חר בגימ' יצחק, בחינת בינה, בחינת חירות, כנ"ל).

וז"ש "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה". דקדקו לומר "עוסק", ולא לומד. "עוסק", כלומר שזה עסק נפשו, שבזה נפשו רוצה. הרי, אדם זה יצא ממאסר הגוף, שרצונו חומריות, וגילה בלבו את נשמתו, שרוצה רוחניות, תורה, אלוקות.

הרי לנו שחג הפסח, שהוא ראש המועדים, הוא תחילת גילוי הנשמה לרצות רוחניות. וכל מועד ומועד, הוא גילוי נוסף של הנשמה. וכל גילוי וגילוי, הוא המשך לחירות, המשך ליציאת הנשמה ממאסר הגוף.

והנה הנשמה מורכבת מרגשות, וראיה, והגוף מעלים על ב' הבחנות אלו של הנשמה. ותחילה, על האדם לצאת מהרגשות של הגוף, ולגלות את הרגשות הנשמה, הרגשות של רוחניות. ואח"כ עליו לצאת מעולם הראיה של הגוף, הגשמיות, לעולם הראיה של הנשמה, ראיה רוחניות. ואז יזכה לראות את עצמות הרוחניות.

איתא בשמ"ר, שפסח שני בזכות עצמות יוסף. והענין. דענין פסח שני שנתחדשה בו מצוה רק ע"י שבאו לשאול "למה יגרע חלקנו מעשות הפסח". והענין דדוקא הכא, (ואע"פ שמצינו בירושה התם דין והכא מצוה) דכל ענין פסח שני הוא רק ע"י שטמא או בדרך רחוקה. והצד השווה, שבחינתם רחוק, דהוא ענין הטומאה. וכן ענין זה הוא רק ע"י חטא אדה"ר שנתרחק מג"ע ושם נגזרה המיתה. ולכך צריך שיובא ע"י בני דהם גרמו לכך (וכן ענין ירושה שבאה ע"י מיתה). ועפ"ז יובן השייכות ליוסף. דהנה מתחלה הבכורה היתה שייכת לראובן, אולם ע"י ענין טומאה שבלבל יצועי אביו, נסתלקה ממנו וניתנה ליוסף. אולם לעת"ל תחזור הבכורה לראובן ע"י שיתוקן חטא טומאתו. ■ מספר בלבבי - פסח

"ויעבדו מצרים את בני" בפרך", ופרשו חז"ל "בפרך", בפה - רך. וכיון ש"דעת גניז בפומיה" (כ"כ בזה"ק), ולכך מכיון שהדיבור היה בגלות, גם הדעת היתה בגלות. וכאשר נגאל הדיבור, ונעשה מפרך פה - רך. פסח, פה - סח, נגאלה גם הדעת שגנוזה בפה.

"כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח". ונודע הקושיות, ראשית, כיצד אומר "ייתי ויכול" כאשר נמצא בתוך ביתו ואין מי ששומעו? הול"ל כן בביהכנ"ס קודם הסדר וכד'. ועוד, כיצד אומר "כל דצריך ייתי ויפסח", הרי עתה אין לנו קרבן פסח. ביאור הדברים: כל דבר יש בו את האור הפנימי, ואת הכלי. קרבן פסח הוא הכלי, והאור הוא עצם רוחני טהור הנקלט בנפש. ועתה שנחסר לנו קרבן פסח, נחסר לנו הכלי.

אולם מי שזך, יכול למשוך גם עתה את האור של הקרבן. וזהו שאומרים "כל דצריך ייתי ויכול", הכונה מזון רוחני, אור עליון ששורה בזה הלילה, ואינו ביחס להזמנה מעשית לאכול. וכן עתה אפשר לזכות לייתי ויפסח, כנ"ל.

חג הפסח נקרא "זמן חרותינו", ענין מהות החירות. האדם מורכב מנשמה, וגוף. הנשמה עליונה וגדולה מן הגוף, וכניסתה לגוף היא מאסר לה. ולכך, עיקר החירות, הוא הפרדת הגוף מן הנשמה, ואז הנשמה יוצאת לחירות.

והנה מאסר הנשמה בגוף, יש לו ב' פנים. ראשית, הנשמה לא מוגבלת בזמן ומקום, והגוף מגבילה ב. טבע הנשמה אינו כטבע הגוף (הנשמה רוצה אלוקות והגוף חומריות וכו' וכו'). והנה עיקר החירות שאפשר להשיג, היא חירות מן הסוג השני, שהגוף לא יחצוץ מפני טבעה של הנשמה ורצונותיה לרוחניות.

אולם המאסר מבחינת זמן ומקום, לזה יש חירות לנשמה רק בשעת מיתתו של אדם, שאז יש לנשמה חירות שאינה כבולה לחוקי גבולות הגוף הגשמיים. והנה היפך החירות, הוא שיעבוד. שיעבוד עניינו מיצרים, שיש מיצר וגבול והחירות היא שלילת הגבול והמיצר. חירות מלשון לחרר

בעניני ליל הסדר ואמירת ההגדה

א. השל"ה הק' כתב שיש לאכול כל הסדר בכובד ראש ובלא דברים בטלים, ומי שאוכלו כראוי זוכה להרבה דברים עליונים, השגות גבוהות, מחילת עוונות, וכו'. אמנם זה קשה מאד כשאוכלים עם בני משפחה, ובפרט משום שצריך להיות אוירה מבודחת של שמחת יו"ט, וא"כ איך יכולים לקיים דברי השל"ה במדרגתנו? או שדברי השל"ה הם רק ליחידי סגולה?

ב. האם אמירת ההגדה הוי תפילה, או דביקות באורות הזמן, או התעוררות לאיזה נקודות בעבודה ובנפש, או סתם לספר הניסים ובשבח המקום כפשוטו?

ג. האם יש סברא לומר שהבעל צפון עצמו הוא האינטרנט, ושהטכנולוגיה הזו היא טמון בתוך הבעל צפון גם בשעה שיצאו ממצרים, כיון שבעל צפון הוא השער הנון דטומאה והוא הוא האינטרנט, א"כ נמצא שהאינטרנט היה מונח בתוך העבודה הזרה הזו גם אז בשעת יציאת מצרים? ואם הדברים נכונים, נמצא א"כ שלעולם היה טמון טומאה זו בהעלם בתוך האי עלמא, רק שלא נתגלה בפועל עד אחרית הימים? ד. למה כוס של אליהו בא בין כוס שלישי לרביעי, לכאורה היה נכון יותר לבוא אחר כוס רביעי שהוא כנגד הגאולה האחרונה, והאם י"ל משום דג' כוסות ראשונות הם עולם לפני הגאולה ואילו מכוס ד' הוא כנגד הגאולה, וע"כ כוס של אליהו בא דייקא אחר כוס השלישי?

ה. האם אליהו בא בפועל אל הבית, או שהכוס של אליהו הוא רק לכבודו?

ו. אם אליהו בא להבית, האם הוא בא אפי' אם יש כלים טמאים בתוך ביתו?

ז. השפ"א אמר שהגאולה אחרונה דלא כהגאולה ראשונה, שאז מתו רוב ישראל במכת חושך, ובאחרונה כל ישראל נגאלו, וקשה דהא אמר הרב תמיד שאלו שמחוברים לשער הנון דטומאה לא יגאלו ח"ו?

ח. מהו העבודה בשביעי של פסח, האם לדבק נפשו במדרגת שירה ובמדרגת מסירות נפש (עכ"פ באור מקיף)? חג כשר ושמח להרב שליט"א.

תשובה:

א. דיבורים שנותנים אווירה נעימה של שמחת החג, אינם דברים בטלים אלא דיבורי מצוה. ובמקום גילה שם תהא רעדה.

ב. כל אחד ואחד עליו לדבוק בהגדה לפי מדרגתו. ההגדה נמצאת בכל המדרגות, ועל כל אחד להתחבר אליה במקומו ומדרגתו.

ג. כן! בכח ולא בפועל.

ד. כי כוס ראשון ושני כנגד י-ה שבשם הוי"ה שאין בהם פירוד, או"א, "לא מתפרשין לעלמין". משא"כ כוס שלישית ורביעית כנגד ו-ה שבשם הוי"ה, שבהם יש פירוד, ואליהו בא לעשות "שלום", שלום בית, בין ז"א - ו', לנוק' - ה'.

ה. תלוי לפי זכות בעל הבית, והבית.

ו. לא.

ז. כך אמר לפי ערך דורו. והלואי שכן יהא אכ"ר.

ח. תחילה מסירות נפש, כנחשון בן עמינדב, ואח"כ שירה, בהצלחה.

ברכות (נד, ע"א) - ת"ר, וכו', אבני אלגביש במורד בית חורון, וכו', על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום. ואמרו (שם, ע"ב) מאי אבני אלגביש, תנא, אבנים שעמדו על גב איש וירדו על גב איש. עמדו על גב איש, זה משה, דכתיב והאיש משה ענו מאד, וכתיב ויחדלו הקלות והברד ומטר לא נתך ארצה. ירדו על גבי איש, זה יהושע, דכתיב קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו, וכתיב ויהי בנוסם מפני בני ישראל הם במורד בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות. וחלקם עתידין לירד במלחמת גוג ומגוג, כמבואר בנבואת יחזקאל.

ומהותם: עיין רש"י (יחזקאל, יג, יא) אבני ברד גדולות, ואומר אני לפי שהם מזהירות ככל אבני ברד הוא מדמה אותם אל גביש שהיא אבן טובה, שנאמר (איוב, כח, יח) ראמות וגביש. ועיין רד"ק (שם) ואלגביש, מלה אחת במקצת הספרים, ובקצתם שתי מלות, עיי"ש. ובדקות, שתי מילות כנגד ב' בחינות שבאלגביש, כנגד משה וכנגד יהושע. כנגד משה, אלגביש בגימט' משה עם הכולל.

ובעומק, אבני אלגביש הם כללות אש ומים. כמ"ש בספר הקנה (ד"ה סוד עשר מכות במצרים) וז"ל, ומאותו הברד נפלו אבני אלגביש כולו מעורב, ומאבני אלגביש יצא האש, הוא שנאמר ואש מתלקחת בתוך הברד. והיינו שבאבני אלגביש מתגלה כללות ההפכים. ולכך כוללים אש ומים, וכן מחד עמדו על גבי איש, ומאיך ירדו על גבי איש. וזהו העומק שאמרו שבימי משה נשארו אבני אלגביש באויר, היינו שאויר כולל בתוכו מים ואש, כנודע. אולם אצל יהושע ירדו ונשתנו.

כי בהתגלות אבני אלגביש לתתא נוטה לקו השמאל, לאש, ולכך המלאך הממונה על אבני אלגביש הוא נוריא"ל, כמ"ש בברית מנוחה (הדרך השמינית). לשון נר, אש. ועיין שבילי אמונה (הנתיב השני, השביל הרביעי) וז"ל, ואם ירד הברק (הארה - נר) למטה ונקרא בלשון ערב צאעקה, הוא רוח נלהבת יותר מעבים, ויורד למטה לארץ, ואלה נקראו אבני אלגביש, עיי"ש ששורף בכמה אופנים. ועיין פרי צדיק (פסח שני, אות א) בביאור מהות ההבדל בין אבני אלגביש של משה לאבני אלגביש של יהושע.

והנה אבני אלגביש הללו ירדו במורד "בית חורון". ומצד הקלקול נקרא חרון מלשון חרון אף. אולם מצד התיקון נקרא חורון מלשון בני חורין. (עיין תולדות אהרן, כי תבא). ועיין שושן סודות (אות קעא) סוד דרכי ה', שהדרך הי"ח הוא דרך בית החורנים. והוזכר בברית מנוחה (הדרך השניה, הרביעית, והשישית). ו"מורד" בית חורון, מהותו קני על מנת להקנות, כמ"ש בנדרים (מח, ע"ב), עיי"ש, שאינו נתינה גמורה, ולכך אינו מים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך, נתינה, אלא ע"מ להקנות, ליטול ממנו, אש. ודו"ק.

פסח | פ-סח

פסח, פ-סח. חס משמש בכמה לשונות. לשון אחד, חסיון, חוסה תחת אחר ונסתר על ידו בבחינת תחת כנפיו תחסה. ושורשו של החסיון, כמ"ש בספר השורשים לרד"ק (ערך חוס) וז"ל, חוס - ענין חמלה. ובעומק, חס על החסר שבדבר, חסר, חס-ר, החסר מוליד תנועה של חמלה וחסיון. ועיין מחברת מנחם (ערך חס). ואם לא נגלה בו חסיון, אזי נסחף, חסף, סח-ף, נפסד ונאבד.

ויתר על כן לא רק מניעה מחסר, אלא השלמה, בחינת חסד, חס-ד, חס-דל, כנודע. ועי"ז מתהפך חסר לאותיות סרח, בחינת "סרח העודף", וכמ"ש בספר השורשים לרד"ק (ערך סרח) וז"ל, סחר - ענין היתרון וההתפשטות. ובעומק, מכח כך שהחסר חוסה בשלם, בעליון, נעשה בו סרח העודף, כי לעולם העליון גדול מן התחתון.

וכאשר התחתון מיחס את סרח העודף אליו, ולא לעליון, נעשה בחינת סרחון, בבחינת נסרחה חכמתם (ירמיה, מט, ז), וכמ"ש ברד"ק, נפסדה ונבאשה. והוא בחינת ספחת, סח-פת. וספחת זו נגלית במין הנקרא חסיל. ואמרו חז"ל (ירושלמי, תענית, פ"ג, ה"ו) ולמה נקרא שמו חסיל, שהוא חוסל הכל. והיינו שלא לוקח רק את חלקו הראוי לו, אלא מיחס, י-חס, אף את חלק האחרים אליו, ודו"ק. וזהו בחינת חמס, חס-מ, שחומס את חלק האחרים אליו.

ואם צד האחר רחמן הוא, אזי סולח, חס-ל, והיינו שסולח על קלקול החס, שנעשה חמס. ויתר על כן לא רק שסולח, אלא משפיע, בחינת חסד, כנ"ל. וזהו בחינת חרס, כמ"ש (מנחות, קי) מאי עיר החרס, כדמרגם רב יוסף, קרתא דבית שמשא. מאי משמע דהאי חרס לישנא דשמשא הוא, דכתיב האומר לחרס ולא יזרח. וזהו מהות השמש שמאירה לכולם. אולם פעמים מאירה יותר, ואזי נעשה כחרס הנשבר, לרוב תוקף ההארה. ונצרך צל "לחסות" תחתיו, כנ"ל. וכאשר היחס לא של נותן ולא של חוסה, אלא מקבלין "דין מין דין", זהו סחר, סח-ר.

והפוך, חס, סח, לשון סיחה. סיחה דקלקול, סיחון, סח-יון. כמ"ש (ב"ב, עח, ע"ב) "עיר סיחון", אם משים אדם עצמו כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה. וכן סנחריב, סח-נריב, שעליו אמרו (סנהדרין, צד, ע"א) שסיחתו ריב. ובתיקון זהו פנחס, פנ-חס, "שהשיב את חמתי", ועי"ז נתעורר הסלח. וזהו הארת פסח, פה-סח, כנודע. ואוכלים מרור, "חסא", חס-א. וטובלים אותו בחרוסת, חס-רות. חס רחמנא עלן. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

שבת (י, ע"א) רביעית מאכל כל אדם, חמישית מאכל פועלים, ששית מאכל ת"ח, מכאן ואילך כזורק אבן לחמת. אמר אביי לא אמרן אלא דלא טעים מידי בצפרא, אבל טעים מידי בצפרא לית לן בה. ופירש"י, אבן לחמת, קשה לגוף. ולי נראה, לא קשה ולא יפה. ובמהרש"א (שם) פירשו שאין בו תועלת כלל, אלא למלאות החמת אם הוא חסר. ועיין מגן אברהם (קנ"ז, סק"ג). אולם יעוין בתורת חיים (פסחים, יב, ע"ב) וז"ל, יש מפרשים שהוא דומה לחמת מלא יין אלא שחסר ממנה מעט, ואם יניחנה כך יחמיץ, ואם יתן בו אבן אחד יעלה היין ולא יפסיד כל כך, אבל לא יהיה כל כך טוב כאלו מלא ביין, כך האוכל לאחר שש שעות אע"ג דמועיל לו, אינו מועיל לו כל כך כאילו אוכל קודם לכן, עכ"ל. ומקור דבריו בשבילי אמונה (נתיב השביעי). וסיים דבריו שם, והטעם הוא, כי האצטמוכא קודם שש שעות מבקשת מזונה, ואם לא תמצא אותה, תמשוך הליחות הרעות ויזיק לו. ועיין שלי"ה (שער האותיות, אות הקו"ף, קדושת האכילה, א). וסיים, פת לחם, ר"ת פן תבוא לידי חולי מעיים. והובא בפרשה ובב"ח בסימן קנ"ז, אות א'. ועיין מגן גיבורים, אלף המגן (קנז, סק"ג). ועיין שו"ת תורת חיים (סימן ס"ד).

ובגדר קשה לגוף ומזיק. עיין שפת אמת (שבת, י, ע"א) וז"ל, נראה דאפילו לפירוש קמא, אין הפירוש שקשה יותר מאם לא יאכל עוד, אלא דלפירוש קמא "אם אוכל תמיד" אחר זמן זה נעשה חלש, ומנהג זה קשה לגוף.

ובגדר לא קשה ולא יפה. פירש השפת אמת (שם) וז"ל, ולפירוש ה' אינו נעשה חלש ע"י זה, אלא שלא יקח כח יותר ע"י האכילה זו ואינה מועלת אלא שלא ימות ברעב, אבל אין תועלת מאילו לא היה רעב כלל. ועיין תוס' (פסחים, קז, ע"ב, ד"ה נירו לכם) כשאכל קצת "לבו" נמשך יותר (ולכך מקבל כח ע"י אכילתו), אבל כשלא אכל כלל "ונתייאש" אין לבו נמשך אחר אכילה והוא כזורק אבן לחמת. ועיין לבוש (או"ח, רפח, א) אין לו תענוג בו. ומשמע מדבריהם שכל שדעתו לאכול ולא נתייאש לא הוא כזורק אבן לחמת.

ועיין רשב"ם (פסחים, קטו, ע"ב, ד"ה כרכן) כרכן (מצה ומרור) שניהן יחד בסיב הגדל סביב הדקל, לא יצא, שהרי לא היה ממש בפיו, לא זה ולא זה, וכזורק אבן לחמת דמי. ומשמע בדבריו שחסר "בשם אכילה". ויתר על כן נקרא תענית, כמ"ש הט"ז (או"ח, רפח, סק"א) דגם בחול האוכל אחר שש שעות כזורק אבן לחמת, ע"כ נקרא כמו "תענית" בשבת. ועיין ברכי יוסף (או"ח, תעה, סק"ד).

ועיין פרי מגדים (אשל אברהם, קנז, ג) וז"ל, מה שכתב המחבר אם לא טעים מידי מצפרא, איני יודע אם שתה בכלל או דוקא פת וכביצה. ולהנ"ל אפשר לומר, דאם זורק אבן לחמת חשיב תענית, א"כ אם טעם מידי כשתיה, כבר אינו תענית. אולם אם נחשב שחסר בשם אכילה, בעיני דוקא שם אכילה פת וכביצה. ויש לדחות, והבן, שבשליה נקרא תענית, אולם בחיוב בעיני אכילה גמורה, ודו"ק.

ובגדר אינו מועיל כל כך. כי יורד מדרגת בעל חי או צומח, למעין דומם, אבן, ולכך אינו מועיל כל כך. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אור א"ס עיין צפנת פענח (משפטים) שמעתי אח"כ מן מוהר"ן וכו', אפיקומן ר"ל א-פיקומן, כשיש אלופו של עולם ב"פי", אז קם-ון, מעצמו.

ועיין שפת אמת (פסח, תרס"ג, ד"ה הא לחמא) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן (פסחים, קיט, ע"ב) שביום זה העיקר הגאולה מצד הקב"ה, דלית לנו כלום מעצמנו. והשורש, הוא הארת אור א"ס שלמעלה מהצמצום, כמ"ש האדמו"ר הזקן, אור הסובב, ולמעלה מכך.

צמצום חידוש מקום, מלבד א"ס שהוא מקומו של עולם. ואפיקומן נצרך לאוכלו במקום אחד, כמ"ש רב (פסחים, קיט, ע"ב). ועיין אמרי נעם (יום א' דפסח, אות יט) מקום אחר גימט' יחץ אפיקומן.

ועוד. הסתרה. וכתב באבודרהם, שנוהגים להטמין המצה לאפיקומן - צפון. ונוהגים להטמינו בבגד, כמ"ש צרורות בשמלתם. ויש נוהגים תחת הכר והכסת שמיסב עליו.

ועוד. מחיצה המבדלת, ובזמן זה "חצות". ואמרו (פסחים, קכ, ע"א) הפסח אחר חצות מטמא את הידים. ועיין ר"ן שם (בדפי הרי"ף, כז, ע"ב) הילכך אזלינן לחומרא כר"א בן עזריה, ולפיכך צריך ליזהר ולאכול קודם חצות מצה של אפיקומן, ואפילו בקריאת ההלל החמירו בתוסף לקרותו קודם חצות.

ועוד. לשון שלילה, והבן. ועיין מהר"ל (גבורות ה', פרק סג) וזהו אפיקומן - "שאין" אומרים אחריה אפיקו מיני אכילה. כי פשוטו הוא לשון חיובי, כמ"ש (פסחים, קיט, ע"ב) להוציא מיני מתיקה. והנה מצרים, לשון מיצר, צמצום. ובתיקון הופכים מצרים למקום חלל ריקני מן הקדושה, כמ"ש בצ"ח (דרוש לו לשבת הגדול) אין מפטירין אחר הפסח, שהיא גאולת מצרים, אפיקומן, לשון "אפיקו מנאי", שלא נשאר שם שום קדושה.

קו אפיקומן, אותיות קו-אפי-מן. וכמ"ש בשפת אמת, שאכילת אפיקומן היא שורש לגאולה העתידה, ונשאר הטעם שבו לתמיד. והוא שורש התקוה - קו, תקוה לגאולה העתידה.

עיגולים סוד נעוץ סופן בתחילתן, ותחילתן בסופן. ואמרו (שכל טוב, בא, יב, כ) ולבתר דגמרינן סעודתייהו אכלין כזית מצה, משום דאמור רבנן אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן וכו', וק"ו, מה תחילת הפסח במצה, דכתיב על מצות ומרורים יאכלהו (במדבר, ט, יא) אף גמר סעודתו במצה, דכתיב בערב תאכלו מצות (שמות, יב, יח). והמצה נקראת "עגה", לשון עג עיגול, וזו צורתה.

ועוד. אפיקומן, י"א דבעי "הסיבה", לשון סיבוב.

ועוד. ביצה, צורתה עיגול. וכתב המהרי"ל (והובא בט"ז ומג"א ריש סי' תעז) שמדינא סגי לאפיקומן כזית, אולם לכתחילה בעי כביצה, או זכר לפסח וזכר למצה הנאכלת עמו, או כמ"ש הט"ז, משום חביבות המצוה.

יושר ג' קוים, כנגד ג' מצות. וזהו לשון הטור (או"ח, סי' תעג) ויקח מצה "האמצעית" ויבצענה לשנים, ויתן חציה לאחד מן המסובין לשומרה לאפיקומן, ונותנין אותה תחת המפה זכר למשארותם צרורות בשמלותם (ועי"ז נעשה ד', ודו"ק. בסוד כלי, מלבוש, שלמה), וחציה השני ישים בין ב' השלמות, עיי"ש. אולם שיטת הרי"ף שלא בעי אלא שני מצות, ואחד בוצע לשנים ונעשה שלש. עיי"ש בסי' תע"ה.

שערות עשו איש שער. ואיתא במדרש פליאה (הובא בילקוט אליעזר, תולדות) בא אחיך במרמה - בחכמת תורתו, ויקח את ברכתך - הוציא אפיקומן והראה לו. ובביאורו עיין שער שכיר (תולדות). ועיין אמרי נעם (אחרון של פסח, א) בא אחיך "במרמה", עולה אפיקומן, וכן מטעמים לחם, עולה אפיקומן, עיי"ש. ועיין פרדס יוסף (בראשית, כז, כ"ה).

ואזי נתהפך שער לעשר, לשון עשירות, כמ"ש בעטרת ישועה (בשלח) ועי" אפיקומן ממשיכין עשירות, כמו שרמזו בספרים, יחץ אפיקומן, עולה פרנסה. (עיין ברית כהונת עולם מאמר מצות משוחים, פ"ו). וסוד עשר, אות י'. ועיי"ש (מאמר מצות משוחים, פרק ט') שאפיקומן סוד אות י'.

אזן אפיקומן, אכילת פסח, פה-סח, כנודע. ובו נאמר למען תספר ב"אזני" בנך ובן בנך וגו'.

חוטם חרון אף. ואיתא בכתבים (סידור האריז"ל) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, ס"ת חרן. ועיין דגל מחנה אפרים (צו), ומחשף הלבן (בא). וחיים וחסד (לפסח), ותפארת שמואל (לפסח, ליל הסדר). ואמרי אמת (ימים ראשונים של פסח, תרפ"ד). ועבודת ישראל (ביאור ההגדה, ד"ה ואף אתה). ולכך נאכל אפיקומן אחרון, או-חרן, לתקנו.

אפיקומן, אף-יקומן. מקים ומתקן את האף.

ועוד. מצה זו נחלקת לשנים, ו-ד, כמ"ש באריז"ל. ואפיקומן צורת ו'. ואות ו' נתגלית תחילה בחוטם כנודע.

פה אכילה. עיין הכתב והקבלה (משפטים, כב, כא) אפיקומן בלשון יוני מאכל הנאכל אחר הסעודה.

ואמרו (פסחים, קיט, ע"ב) מאי אפיקומן, אמר רב, שלא יעקרו מחבורה לחבורה, ושמואל אמר, כגון אורדיליא לי וגזוליא לאבא. ורב חנינא בר שילא ור' יוחנן אמרו, כגון תמרים קליות ואגוזים. ועיין שכל טוב (בא, יב, כ) כגון קליות ואגוזים, שכן בלשון יון קורין אותו אפיצמן. והיינו שישאר טעם אכילת מצה. ועיין ישמח ישראל (שמיני) החלק הגדול תצפון לאפיקומן, המרומז על סעודה דלעת"ל.

ועוד. דיבור. אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. ופירושו עיין מעשי ה' (מעשי מצרים, פרק כד) מפטירין, שהוא לשון דיבור, כמו יפטירו בשפה יניעו ראש (תהלים, כב, ח).

אפיקומן נעשה מן ג' מצות ד' מצות.

ועוד. מוחין. ועיין מאור ושמש (הגדה, ד"ה וזהו) בפסח הוא התגלות המוחין מיניה וביה בלי שום אתערותא דלתתא, לכן שואל החכם למה צוה ה' אלוהינו אתכם שתעשו ענינים אלו, דהיינו מצות ואכילתן לרמוז שע"י תמשיכו מוחין עילאין, למה לכם כל אלה מאחר שהתגלות המוחין באים אליכם מיניה וביה בלא אתערותא שלכם. והתשובה וכו', אין מפטירין אחר הפסח "אפיקומן", נוטריקון אפיקו-מ"ן, פירוש שמגמתו שע"י השארת המוחין נוכל לחזור ולהמשיך ע"י מיין נוקבין שמעלין ע"י ספירת העומר אחר הפסח, בכדי שיחזרו ויתגלו המוחין בחג השבועות. ומעין כך איתא בבבא בת עין (הגדה, ד"ה חכם מה הוא אומר).

אמא בה שורש מנצפ"ך, ה"ג. אפיקומן, אפיקו-מן. אותיות מ"ן של מנצפ"ך, כ"כ הרמח"ל. ועיין הון עשיר (פסחים, י, ח) ונראה שנוטריקון שלו כך הוא אפיקו-מן, פירוש, הדברים הדומים למן, דכתיב ביה (שמות, טז, לא) וטעמו כצפחית בדבש. ועיין תפארת ישראל (פסחים, י, ג, בועז) מלות טפי פייגאן הסיבוהו לקרותה אפיקומן, כדי שיהיה נאות לנוטריקון אפיקו-מן, ר"ל הוציאו מזון רק וענוג כמו מן.

ועוד. אמא אור מקיף ששומר. ואפיקומן נאכל בליל שימורים. ועיין שפת אמת (פסח, תרנ"ב, ד"ה ליל שימורים) רמז האפיקומן להשאיר חלק מהמצה על כל השנה.

ד"א סוד חיבור פרטים לאחד, ו"ק נעשה ז"א. והוא בחינת חבורה. והוא שיטת רב (פסחים, קיט, ע"ב) מאי אפיקומן, אמר רב שלא יעקרו מחבורה לחבורה. ועיין אמרי נעם (לפסח) זעיר עולה (בגימט') אפיקומן.

ועוד. ו"ק, ז"א, ששה. ועיין אמרי אמת (משפטים) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, כדי שישאר טעם פסח בפיו. וכיוון שהטעם נשאר בפה "ששה שעות", קבעו זמן אכילה עד חצות, שיש משם ולהלן שש שעות עד הבוקר.

ועוד. ז"א בחינת תינוק. ונהגו שהתינוקות חוטפין את האפיקומן.

נוק' ה' אחרונה שבשם הוי"ה. ועיין ספר הליקוטים (בשלח, פי"ד) ענין ג' מצות הנרמזות נגד אלו אותיות יה"ו, ו"ה אחרונה נגד אפיקומן. ונוק' בחינת עזר כנגדו. ועיין אמרי נעם (לפסח) אפיקומן עולה עזרי (בגימט').

ועוד. סוד צלע, פרט, יצאה מתחלה נקודה אחת בלבד. ועיין אברבנאל (ואתחנן, ו) אמר המגיד אף אתה אמור לו כהלכות הפסח, ר"ל אף אתה מלבד אותה התשובה הנאמרת בפרשה, אתה אמור לו שאר ההלכות שיש בענין הפסח, "עד הדבר הקטן", שהוא אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. ובזה הבן החכם יבין וישכיל כי יש לאלוה מלין, ושיש במצוה ההיא כפלים לתושיה ממה ששאל. ועיין מלבי"ם (בא, יג, יד) מצוה הקלה מכולם מה שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, שהוא רק לחבובי מצוה.

ועיין אוצר החיים (בא) ואכילת הפסח היא בסוד פה-סח, נקודה עלאה ואין שם יציאה (נקב) לחוץ, וכו'. ומשיבין לו אין מפטירין, מלשון יפטירו בשפה, פתיחת הפה שאחר הפתח אחרי נקודת הטבור (סוף אורות הפה), והפה אין מפטירין, כי שם אחר הפסח האחרים לא נפתח שום פה לומר עליו אפיקומן, אפיקו מזון.

עינים - שבירה בשבירה נפלו רפ"ח ניצוצות כנודע. ועיין פנים יפות (בא, יג, ח) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, שאין להפטיר ולהוציא עוד ניצוצות הקדושות, והוא לשון מן כמבואר בכתבים (עץ חיים, שער לט, פ"א). ורמז לדבר, אפיקומן כמספר טוב ורע שהם באים מעץ הדעת טוב ורע כנ"ל, ועם הכולל הוא מספר רפ"ח ניצוצות הנזכר בזהר. גם האותיות הקודמות לאפיקומן דהיינו א' ת', וכן בכולם, מספרם עץ הדעת.

ועיין בגדי השרד (הגדש"פ) אפיקומן גימט' מנצפ"ך ועוד ז' יתרים, לרמז על ז' מלכים דמיתו, שהם שורש כל הדינים והגבורות.

ועוד. אפיקומן - פסח, נאכל על השובע, כדי שלא "ישברו" בו עצם, כמ"ש בירושלמי, והובא בתוס' (פסחים, קב, ע"א).

ועוד. שינה אחד מששים במיתה. ועיין מרדכי (פסחים, סדר של פסח, רמז תריא) נראה דיש לזהר שלא לישן באמצע אפיקומן, משום דנראה כאוכל בשתי חבורות, שכל זה שנוהג בפסח נוהג באפיקומן, משום דהוקשו זה לזה, וכן פסק ראב"ן.

ומצד התיקון, איתא בבאר היטב (תע"ז, סק"ד) שנהגו לשבור מהאפיקומן ולתלות אותו. ועיין זוה"ק (פנחס, רנא, ע"ב). והכח של מצה להבריחה מן המזיקים, כמו מזוזה, זז-מות, כנודע. והוא בחינת ליל שימורים. ועיין עוד ליקוטי הלכות (ר"ח, ה"ג) סוד שבירה דתיקון, שבירת אות ח' של חמץ, ונעשה ונתהפך חמץ למצה, עיי"ש.

עתיק סוד דילוג, היפך אריך, סוד יושר. וז"ש (פסחים, קיט, ע"ב) אין מפטירין אחר "הפסח" אפיקומן.

ועוד. קרי"ס, בעתיקא תליא מילתא. ועיין עטרת ישועה (בשלח) לפי המבואר בברית כהונת עולם (במאמר מצות משוחים, פ"ו) אשר קרי"ס בסוד הנסירה, והוא סוד יחץ (ובמק"א כתב שהוא סוד הנסירה שננסרו דו"ן, משא"כ בעתיק אין נסירה, כנודע) שאנו עושים בליל ראשונה של פסח לעשות אפיקומן, וזהו קרי"ס, כי יחץ בסוד י-חץ, וחצי מן מספר ים סוף הוא חץ.

אריך אורך, אור-ך. והיינו שאריך מלובש באו"א וזו"ן, ועי"ז אור של אריך נעשה צפון. ונעשה מאריך, אורך, שולחן עורך, נתחלף אות אל"ף בעי"ן. וזהו אפיקומן, שהוא "צפון", והיינו שאור אריך צפון.

אבא עיין אמרי נעם (לפסח, מבן המחבר, אות יט) אסתר בחינת נוק' מוחין דאימא, ומרדכי בחינת דכר מוחין דאבא, ובהתחברם יחד נעשה סוד אפיקומן, כאשר נרמז במספר שמותם, שכן מרדכי אסתר כמספר יחץ אפיקומן עם ד' פעמים ו"ד שע"י

ג'מט' אפיקומן. ועי"ש (אות פז) כן ירבה, עולה אפיקומן.

דעת עיין תוס' (ברכות, מב, ע"א, ד"ה אתכא) מי ששכח לאכול אפיקומן ואמר הב לן ונברך, אינו היסח הדעת, דאנן אתכא דרחמנא סמכינן. אולם עיין תוס' (פסחים, קכ, ע"א, ד"ה מפטירין) לגבי מצה ומנחה שנאכלים על השובע, ונ"ל, דהתם (במנחה) ה"ט שלא יצא משלחן רבו רעב, אבל במצה לא שייך האי טעמא, "דלאו שולחן רבו הוא כולי האי".

ועוד. עיין עטרת ישועה (תזריע) שע"י הדעת נעשה הנסירה, סוד אפיקומן.

ועוד. תכלית "הידיעה שלא נדעך". ועיין ליקוטי הלכות (פסח, ט) אפיקומן שהוא בחינת צפון, מה רב טובך אשר צפנת וגו', שצריך לשנות שם ואסור לשאול ולומר אפיקומן, שיוצאיהו ויגלו בחינת מן, שהוא בחינת מה שצפון ונעלם מאד, בחינת כי לא ידעו מה הוא, וכו', שמרמזין שעדיין הדעת רחוק ממנו. ועי"ש (יו"ד, גלוח, ה"ג) שאפיקומן בחינת דעת.

חסד יד. ועיין מאור ושמש (הגדה, ד"ה אין) רומז מלת אפיקומן, שה"ג אותיות הראשונות, "אפ", הוא עולה כמנן הו"ה אדנ"י, והוא הר"ת של פסוק (תהלים, קמב, טז) פתח את ידך, והוא בגימט' צ"א, ורומז שיו"ד ע"י זה שפע פרנסה.

ועוד. תאווה. ועיין מראה יחזקאל (כי תשא, ד"ה אלהי מסכה) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, שר"ל שהפסח נאכל על השובע, לא יבקש מעדנים להמשיך עוד תאוות המאכלים. ועיין ישמח ישראל (שמיני) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, היינו שבכח אכילת הפסח, ובזה"ז ע"י אכילת מצה, נזכה לצאת מתאוות הזמן לבל לומר עוד אפיקומן שהוא התאוות רעות ר"ל. ועיין תפארת שמואל (לפסח, ליל הסדר, אות לה).

גבורה אפיקומן, בצפון, בחינת צד צפון, גבורה, כנודע. וכבר כתבו שהוא ע"ש הכתוב מה רב טובך אשר צפנת ל"ירא", יראה - גבורה. ועיין דרושי צ"ח (דרוש מ"ב, לחג הפסח) צפון היא אפיקומן, ונקרא צפון, מצפון זהב יאתה. ועיין ליקוטי הלכות (חומ"מ, העושה שליח לגבות חובו, ה"ג). ואמרי נעם (לפסח, פג). ועיין בגדי שרד (הגש"פ) זוהי מלת אפיקומן, דהיא חשבון מנצפ"ך (עיי"ש), ומנצפ"ך הם ה' גבורות. ואפיקומן היא כמשמעה, אפיקו מן, דהיינו אין אומרים שנשאר איזה מין מגבורות מנצפ"ך שלא נתמתק בלילה וצריך למיתוק היום, דהכל נמתק בלילה.

והנה נודע, ג' מצות כנגד כהן לוי ישראל, ומצה אמצעית - אפיקומן, כנגד לוי - גבורה. ועיין ליקוטי הלכות (ר"ח, ה"ג).

תפארת סעודת לויתן, בחינת לוי - ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים, ת"ת, ודו"ק. ועיין משנה שכיר (תולדות) דסעודה שיעשה הקב"ה לצדיקים לעת"ל, היא כסעודת אפיקומן דאין אוכלין אחריה. ועיין מאור ושמש (הגדה, ד"ה זהו אין) אפיקומן גימט' רפא, שיו"ד עי"ז רפואה שלמה לכל חולי ישראל.

ועוד. כלי. אפיקומן, אפקו-מנאי, לשון כלי, וכמ"ש הראשונים. עיין רשב"ן ור"ן בפסחים (ק"ט, ע"ב). ולשון רש"י (שם, פו, ע"א) אפיקומן - לשון הוציאו כליכם מכאן, ונלך לאכול בחבורה אחרת.

ועוד. מיין נוקבין. ועיין שארית ישראל (ליקוטים לפסח, ד"ה יש) אפיקומן, אפיקו-מן, ר"ת מיין נוקבין.

ועוד. שמירה. ושומרים האפיקומן (מצה שמורה) לסוף הסעודה. עיין ב"ח (סי' תע"ג) הטעם שצריך שמירה.

ועוד. נקב. עיין שו"ע סי' תע"ז, בנושאי כלים, שנהגו לנקוב המצה ולתלות לשמירה.

כתר עיין בית יעקב (פקודי) אפיקומן - אפיקו-מן, שאסור לאכול אחר הפסח, והוא "חק" מחוקי המקום ב"ה. כתר - חק.

ועוד. עיין ליקוטי הלכות (פסח, ה"ט) וזה בחינת אפיקומן, שפורסין מצה השניה, ועל החצי מברכין על אכילת מצה, והשניה הוא צפון לאפיקומן. כי זה עיקר בחינת מצה, בחינת צפון, בחינת מה רב טובך אשר צפנת ליראך, שמשם הארת "רצון", כי הארת רצון (כתר) היא עיקר שלמות התיקון, עי"ש.

ועיין מי השילוח (ליקוטי הש"ס) אפיקומן, היינו כי זה שבחר השי"ת בישראל דווקא הוא למעלה מתפיסת הבריאה.

חכמה אמרו (מכילתא דר"י, בא, יח) חכם מהו אומר, מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלוהינו אותנו, אף אתה "פתח" לו כהלכות הפסח, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

ועוד. שמן. ועיין תפארת ישראל (פסחים, י, ח, אות נא, יכין) אפיקומן, בלשון יונית ואפא-קומן, ר"ל אחר השומן של פסח כדי לקנחו מהפה. וכתב כן בשם מעשי ה' (חלק מעשה מצרים, פרק כד).

ועוד. עיין ישמח ישראל (שמיני) ואף אתה אמור וכו' אפיקומן וכו', שבכח אכילת מצה, מיכלא דאסוותא כמבואר בזהר (ח"ה, קפג, ע"א) יכולין אנחנו לחבר את עצמנו עם החכם.

בינה יין. ועיין הלכות גדולות (סימן יא, פסח, פרק כל שעה) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, ואסור למיכל שום מידי בתר מצה ולא למשתא, בר מן כסא דברכתא וכסא דהלילא. והרי שייך זה מותר. אולם שאר יין אסור, כמ"ש בסדר רב עמרם (סדר פסח, ד"ה וארבע כוסות) וזה טעם שאמרו חז"ל בין שלישי לרביעי לא ישתה, דאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. אולם עיין ר"ף בפסחים (כו, ע"ב) שס"ל שמותר לשתות, ורק אכילה אסור. ועיין רא"ש (פסחים, פרק י', סימן לג). וטור (או"ח, סי' תפ"א).

ועוד. עיין אמרי נעם (לפסח, פד) לב טהור ברא, ר"ת טבל, וכו', והוא בחינת הולדה מעולם הבינה, וכמו שמכוונים במקוה לשם אל"ד, וע"כ לב טהור עם אל"ד, עולה אפיקומן. היינו להוליד מעולם הבינה, ולגלות את הצפון ומכוסה, להביא לידי התגלות. ועי"ש עוד (אות פה) רנ"ב אבריו (לנוק') על כן רנ"ח עם אל"ד

מיכלא דאסותא. תפארת, ת"ת - רפא. ועיין אמרי נעם (לפסח) רופא עולה בגימט' אפיקומן.

ועוד. תורה. ועיין פרי צדיק (פסח, אות ח) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, היינו שתכניס בו חיות בדברי תורה שלא תפוג טעמו ממנו.

נצח נו"ה, סמכי קשוט, אמונה. ועיין כלי יקר (בא, יג, יד) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, והטעם כדי שישאר טעם הפסח בפיו באחרונה, ולמה לא הקפידו שישאר טעם המצה או המרור בפיו באחרונה, אלא לפי שהפסח היא העיקר וסוף התכלית הנרצה מן אכילת מצה ומרור, והיינו לפי שהפסח מופת על אמונת ה' יתברך.

הוד הלל והודיה. ודין הלל שאחר אפיקומן קרוב לדין של אפיקומן, שיש להזהר לאומרו קודם חצות, שדינו כדין אפיקומן. עיין ב"י (סי' תע"ז) בשם הר"ן.

ועוד. נו"ה, תרי רגלין, הליכה. וכתבו הראשונים (והובא בשו"ע הרב, תע"ז, ס"ה) יש נוהגין ליטול אפיקומן כרוך במטפחת, ומשלשין אותו לאחוריהם על כתפיהם, והולכין בבית כד' אמות, ואומרים כך היו אבותינו "הולכין" משארותם צורות בשמלותם על שכמם.

יסוד ברית. ועיין מנחם ציון (הגדה של פסח, ד"ה ורחץ) וזה הוא זמן אכילת אפיקומן, ותהי "מחצת" העדה את האפיקומן כמו כריתת ברית, כשנפרדים שני אוהבים מחלקים טבעת אחת וכל אחד לוקח לו החצי לזכרון אהבת עולם, ועל כן יחצו את המצה, שאנחנו כורתים ברית עם בוראנו.

ועיין אמרי נעם (לפסח, אות עז) וחלק הגדול שהוא אפיקומן, הוא בחינת אות וא"ו, שהוא תפארת ויסוד הנקרא שלום. ולזה כלי עם ברכה עולה אפיקומן (בגימט'), שהוא הכלי מחזיק ברכה.

מלכות עיין רש"י (פסחים, פו, ע"א, ד"ה אין) אין מפטירין - כשהגיע זמנו להפטר מן הסעודה, דהיינו אחר הפסח שהוא נאכל באחרונה על השבע, שכן חובת כל הקורבנות, כדקיי"ל (חולין, קלב, ע"ב) למשחה לגדולה, כדרך ש"המלכים" אוכלין, אין נפטרינ' ע"י אפיקומן.

ועוד. שם אדנ"י, גימט' הלל, כנודע. ועיין המאור הקטן (פסחים, כו, ע"ב) והא דתנן אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, יש שפירשו טעמו של דבר כדי שיהא נאכל על השבע, וכדי שיאמר עליו את ההלל בכרס מלאה. ועיין עוד טעם, כי מפני דוחק המקום היו צריכים לזוז ממקומן אחר אכילתן מיד, ועולים לראש גגותיהם לומר את ההלל, לפיכך חשו להם חכמים שלא ישכחו מלומר את ההלל, לכך אסור להפטר אפיקומן שלא לשכוח טעם הפסח.

נפש עיין רש"ר הירש (שופטים, טז, ב) חגיגת י"ד מסייעת לקיים את ההלכה שהפסח נאכל על השובע. הלכה זו היא גם יסוד מנהגנו לסיים את סעודת ליל הסדר בכזית מצה זכר לפסח,

וכן נבעה ממנה הלכה נוספת שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן: אסור לאכול דבר אחר הפסח (ואחרי מצה האחרונה), מסתבר שזו משמעות ההלכות האלה: די במצוות של פסח ומצה כדי להשביע את "נפשנו", הן כוללות את כל מה שאנחנו זקוקים כדי להניח את היסוד להווייתנו ולחובותינו, ואין לנו צורך בדברים אחרים כדי למצוא בהם סיפוק לנפשנו. ועיין ישמח ישראל (שמיני) הרמז מחלק אפיקומן שהוא החלק הגדול, ולהגביר חלק הנפש על חלק הגופני.

ועוד. עיין ספר הזמנים (ארבעה בנים) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, היינו יגיע כפיך ועבודה, שע"ז מורה קרבן, זה הטעם ישאר אצלך בפ"ך.

רוח אמרו (פסחים, קיט, ע"ב) לשמואל, מאי אפיקומן, ארדילאי לי - ופירש רשב"ם, כגון אני שרגיל לאכול כמהין ופטריות לאחר סעודתי. ואמרו (נדרים, נה, ע"ב) אמר אביי מירבא רבו מארעא, מינק מאוירא ינקי. ובירושלמי (מעשרות, א, א) יצאו כמהין ופטריות שאינן נזרעות ומצמיחות. ר' יונה מפיך לישנא, מפני שהארץ פולטת.

ועיין תפארת שמואל (לפסח, ליל הסדר, אות לה) אמור לו כהלכות הפסח וכו', אפיקומן, וכו', כהלכות הפסח וכו' לאתדבקת רוחא ברוחא, ולבחינת נפיקין וכו', וזהו אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, שע"י התדבקות והתפשטות הגשמיות שנפרח ממנו הטומאה, ואין זה אלא אחר, ממילא לא יתאוה עוד לתאוות זרות בלעדי רצון ה'. ועיין ערך קטן חסד.

נשמה סוד שמחה, כנודע. ועיין שפת אמת (פסח, תרנ"א, ד"ה חכם) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, ששמחת החירות עתה הוא עולה על כל המדרגות, עיי"ש.

חיה עיין פרי צדיק (לחג הפסח, אות ח) והנה ברוך המקום מרמז לבן חכם שהוא משכיל בתורה וכו', ושואל בדרך חכמה שרוצה להשיג טעם וחיות מקדושת מצוות התורה, וע"ז בא התשובה, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, היינו שתכניס בו חיות הדברי תורה שלא תפוג טעמו ממנו.

יחידה סוד גאולה אחרונה. ועיין שפת אמת (תרנ"ג, ד"ה בשאלת חכם) דרמז אפיקומן הוא לרמזו כי יצ"מ היה הכנה גם לגאולה עתידה, כמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. ולכך הפסח נאכל על השובע, לומר כי הגם שיצ"מ היה גאולה הראשונה, אבל גאולה האחרונה תלויה בה, כמ"ש גאלתי אתכם אחרית כראשית. והחכם שואל כיון שעתה זמן גאולה וחזרנו לגלות, מה הענין בזכירת יצ"מ, והתשובה אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, כי ליל שימורים הוא לגאולה העתידה. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

ב' סוגי ראשית לשנה

יש ב' ראשים לשנה: תשרי וניסן. בתשרי נברא העולם, והוא בחינת ראש של העלם, כיון שכאשר ברא הקב"ה את העולם, לא היה בעולם מי שיכיר גילוי זה. נמצא שהוא ראשית של העלם, ולכך נאמר בו "בכסה ליום חגנו", בחינת כיסוי.

לעומתו ניסן הוא ראשית של גילוי, שהקב"ה גאל את בני ישראל בגילוי. וכן אמרו: "בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל", שאז יהיה הגילוי הגמור של הבריאה, ולכך זה ייעשה בחודש ניסן, שהוא בחינת גילוי כנ"ל.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' קלג)

הגעלת כלים - מהותה

הגעלת כלים. שורש מלת הגעלה, געל, אותיות עגל. והענין: יש אור וכלי. האור בחינת יושר, והכלי בחינת עיגול. נמצא מדת הכלי עגול, ותיקונו ע"י הגעלה, שזה בחינתו.

הרי שישנם ב' אופנים של תיקון: א. ע"י ריבוי אור, וזוהי בחינת הארת קו היושר. ב. ע"י סילוק הרע מן הכלי לפי בחינתו, והוא בחינת עיגול, הגעלת כלים.

ובאמת בפנימיות, לעולם כל תיקון הוא ע"י ריבוי אור, אלא שיש ריבוי אור בלא לבוש, שגם ההתראות החיצונית בצורה של אור, קו יושר, ויש ריבוי אור שמולבש בצורה של תיקון הרע לפי בחינתו, וזוהי בחינת עיגול, הגעלת כלים.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' קמז)

פסח

פסח, אותיות ספח, לשון מספחת, לשון תוספת. הענין: עד יציאת מצרים, עד פסח - היה מהלך של ג' אבות ותולדותיהם. אולם בפסח, נוספו על בני ישראל הערב רב, והם בחינת ספח, מספחת לבני". והוא שורש התרחבות גבולות הקדושה מעבר לשורש בני".

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' רמ)

גאולה העתידה בבחינת גילוי העצמיות

בגאולת מצרים כתיב "לא ע"י מלאך, ולא ע"י שרף, ולא

ע"י שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו" (הגש"פ).

לעומת זאת הגאולה העתידה תהיה בבחינת "למעני למעני אעשה", כלומר, "בעצמו" ללא "בכבודו". כבודו, היא נקודת החיצונית של העצמיות, ובגאולה העתידה לא יהיה גילוי של החיצונית, של הכבוד, אלא גילוי של הפנימיות, של העצמיות.

והענין, שהרי כתיב: "כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו" (ישעיה מג, ז), ולאחר שתתגלה תכלית הבריאה, "לכבודו", כבודו ית"ש - אזי יתגלה שיש תכלית נעלה מזו, והיא גילוי עצמותו ית"ש, דבקות בעצמותו.

(בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר נה)

שבילים ודבקות במקור

לבש, לבוש, אותיות השורש של שביל. והענין: כל השפע שאדם מקבל מן הקב"ה [אם אינו נמצא בדבקות גמורה בו ית"ש], הוא על ידי צינורות, על ידי שבילים. וזה סוד הלבושים ששורשם באור מקיף שעל ידם האדם מקבל מן האור מקיף לפנימי.

אולם אמרו חז"ל: "כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין". כלומר, כל העולם שאינו דבוק בקב"ה בשלמות, ניזון בשביל חנינא בני, בשביל של חנינא, שהוא גופא שביל שלהם. אולם חנינא בני גופא שהוא דבוק בדבקות גמורה בקב"ה - "די לו בקב חרובין", קב לשון קללה, חורבן. כלומר, אין לו צורך בשבילים שהם סוד בנין כל העולמות, ולדידו הכל כאילו חרב, כאילו אינו, והוא דבק בקב"ה בבחינת "אתה הוא עד שלא נברא העולם".

וזש"כ בגאולת מצרים "ואת ערום" וגו', כלומר בלא לבושים. ודייקא אז זכו למהלך של "לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח", שהם בחינת שבילים, אלא "הקב"ה בכבודו ובעצמו" דייקא.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' שכה)

חובת השעה - מסירות נפש

"ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים" (הגש"פ). ונודע טעם הדבר, מפני שבני ישראל היו

שאלה חיצונית.

למעלה מזאת יש בחינת כתר דכתר, ששם אין שאלה כלל, וד"ל.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' כב)

סוד התקופה

כתיב: "גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם" (שמות יא, ג), וזה נאמר לאחר מכת חושך, לפני מכת בכורות.

הענין: משה בחינת גואל, בחינת כתר. ועתה, לאחר מכת חושך, כנגד ספירת חכמה, נשאר רק כתר. ולכך, כולם הכירו בכתר דקדושה, כי בטלו מהם כל המחיצות. חוץ מפרעה, שהוא כתר דטומאה, ולכך עדיין לא נתגלה לו כתר דקדושה. רק במכת בכורות, נתגלה כתר דקדושה, ובטל כתר דטומאה, פרעה, ואז גם הוא הכיר בכך.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' שפח)

חושך ואור

במצרים תחלה היתה מכת חשך, ולאחר מכן מכת בכורות.

עומק הדבר: יש ע"ס כנודע, והם בחינת הארות. ספירה לשון ספיר, הארה. מעל בחינה זו, יש את החושך היסודי, כמ"ש הרמב"ן בריש ספר בראשית, והוא בחינת "ישת חשך סתרו", והוא עליון וקדום למדרגת "ויהי אור". זוהי בחינת שתיקה. כלומר יש עשר מאמרות, עשר דיברות, בחינת אמירה, דיבור, ומעל בחינה זו יש בחינת שתיקה, שהיא השתקת האמירה והדיבור.

ביאור הדברים: הע"ס הם לבוש לא"ס, והכלל היסודי הוא, שבכל מעבר מיש ליש, מוכרח אין בינתיים. וכן הכא, במעבר מן הע"ס, עשר הארות, לא"ס, האין בינתיים הוא בחינת חשך, "ישת חשך סתרו", שהוא הלבוש הדק המעלים את השגת הא"ס, ועל גביו יש את לבוש הספירות, ההארות.

כאשר זוכה האדם להשיג את החושך, אזי החושך

במצרים במ"ט שערי טומאה, ואילו נכנסו לשער הנ' לא היתה להם גאולה, ולכך גאלם הקב"ה רגע לפני שנכנסו לשער הנ'.

וידועים דברי ה"אור החיים" הקדוש שבגלות האחרון יכנסו בני' לשער הנ', וזאת מפני שיש בידם את התוה"ק שבכחה יכול האדם לצאת משער הנ'. שאין מצבינו עתה כמו בני' במצרים שעדיין לא ניתנה תורה, ולא היה בכחם לצאת מהשער הנ', משא"כ אנו לאחר שניתנה תורה בכוחינו לצאת משער הנ'. אלו דברי קודשו של ה"אור החיים" הקדוש.

בכדי להבין מדוע דוקא ע"י התוה"ק אפשר לצאת משער הנ', צריך להבין את עומק הדברים. דע שאין הכרח שכל לומד תורה יצא משער הנ'. נדרשת מדרגה גבוהה בכדי לצאת משער הנ'.

איזו מדרגה של תורה מוציאה את האדם משער הנ'? תורה כנתינתה מסיני! תורה בצורה שנאמרו לבני' ב' הדברות הראשונות "אנכי ולא יהיה לך" שמפי הגבורה שמענום. ואמרו חז"ל (שבת פח ע"ב) שעל כל דיבור ודיבור פרחו נשמתם. רק הלומד תורה במסירות נפש גמורה - תורה זו מצילה ומוציאה אותנו משער הנ'.

אין המובן תורה רק מלשון חכמת התורה, אלא תורה מלשון הוראה, ואדם הרוצה לצאת משער הנ', צריך מסירות נפש גמורה למען השי"ת, למען הוראותיו. זו הדרך היחידה לצאת משער הנ' של הטומאה. מסירות נפש!

(בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר עו)

שאלה ותשובה מיניה וביה

בדין סיפור יציאת מצרים בליל הסדר, ההלכה היא שצריך להיות בצורה של שאלה ותשובה. ואם אין מי שישאל, הוא שואל את עצמו ועונה.

הענין: "מי קיימא לשאלה". כלומר "מי", בחינת בינה, בחינת תשובה, שם המקור לתשובה. אולם בספירת כתר, אין זיווג חיצוני, אלא זיווג מיניה וביה. ושם הוא שואל ומשיב לעצמו, בחינת בינה שבכתר. ולכך המדרגה היותר עליונה, שהוא עצמו שואל ומשיב, ולא

נעשה פנימי והא"ס מקיף. והמשכיל יבין, שבפנימיות, כל אור הוא חושך, וכל חושך הוא אור, כי האור הוא המעלים את האמת הפנימית שהיא החשך.

לכן במצרים קדמה מכת חשך למכת בכורות, כי מכת בכורות היא בחינת גילוי הא"ס, "אני יוצא בתוך ארץ מצרים", וקודם לכן החשך, בחינת "ישת חשך סתרו", כנ"ל.

ובפנימיות זוהי הקבלה לידיעה ובחירה. כי יום בחינת פעולה, בחינת בחירה, משא"כ לילה, חשך, בחינת שינה, בחינת שתיקה, בחינת ידיעה.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' קמט)

מכת בכורות

כתיב: "כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים" (שמות יא, ד). הענין, כי במכת בכורות התחילה להתגלות בחינת כתר, ותחילה נגלתה בחינת מלכות שבכתר, וזוהי בחינת דוד, שבחינתו חצות לילה. ולכך כתיב "אני", בחינת מלכות הנקראת אני. ומשום כך מת כל בכור, כי נגלה הראשית האמיתי שהוא הכתר, וכל ראשית אחר בטל.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' שפט)

הצלה מן הסכנה - כיצד?

כתיב: "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר" (שמות יב, כב), ופירש"י: "מגיד מאחר שניתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין צדיק לרשע". מהי, אם כן, העצה להנצל מן המשחית? להיות אין! עם יש, עם ממשות, אפשר להתעסק ולהזיק לו, אבל אדם החשוב בעיני עצמו לאין, שאינו דואג למען עצמו כלום, שביטל את אנוכיותו לגמרי - אדם כזה הריהו כמי שאינו, ומי שאינו, אין שייך להזיק לו.

(בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר עה)

גילוי האין סוף

הנה כל דבר, האחיזה שבו היא מצד הסוף שבו, כי סוד הנבראים הוא סוד הגבול, סוד הסוף, ולכך האחיזה שלנו בכל דבר, היא מצד הגבול, מצד הסוף.

והנה בים סוף הים נקרע, כלומר, התבטלה בחינת סוף שבו, ואז ראו כביכול את הא"ס, ואמרו "זה א-לי ואנוהו", כי התבטלה בחינת הסוף של הדבר, ונגלתה בו בחינת האין סוף. כי אין סוף ענינו שלילת הסוף המושג.

ומעתה הבן, שכשם שיש ים סוף, יש סוף - כן בכל דבר יש סוף, אבן סוף, שולחן סוף, וכו' וכו'. וכשם שבים סוף נתגלה הא"ס, ואמרו "זה א-לי ואנוהו" - כן בכל דבר, יש ביטול הסוף שבו, וגילוי של האין סוף דרכו, אלא שים סוף יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' רטז)

תפילה - חיובי או שלילי

לפני קריעת ים סוף, בשעה שמצרים רדפו אחרי בני ישראל, כתיב: "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" (שמות יד, טו), ופירש"י: "למדנו שהיה משה עומד ומתפלל, אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפלה שישראל נתונים בצרה".

ונודעה הקושיה, אם לא עכשיו אימתי? הלא כך לימדנו חז"ל תמיד, שבעת צרה יש לנו לתפוס אומנות אבותינו בידינו ולהתפלל לקב"ה. מדוע כאן העבודה בדיוק ההיפך, לא להתפלל?

נתבונן ונראה. אדם ניגש לתפילה בשעה שהוא רוצה דבר מה. עומדות לפניו ב' אפשרויות או יותר מכך, ויש לו רצון באפשרות פלונית דוקא. נמצא, שיש כאן יש עצמי, יש כאן רצון עצמי.

זהו סוד העבודה בקריעת ים סוף, להגיע לביטול עצמי גמור שאין לי שום רצון כלל, לרצות רק מה שהקב"ה רוצה; אם רצונו שיחיה - הנני רוצה לחיות, ואם להיפך - להיפך.

בשעה שבני ישראל יצאו ממצרים, היה להם רצון לצאת, כדכתיב: "ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה, וישמע אלקים את נאקתם" (שמות ב, כב-כג). עתה נדרשה מהם עבודה גבוהה יותר, לא לרצות כלום, למסור את נפשם במסירות נפש גמורה לקב"ה, שאם רצונו ית"ש שימותו - יעשו זאת בנפש חפצה.

(בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר עט)

יש אין יש, וצורת ההתעסקות בהם

תפילה במצב זה היא, אפוא, גריעותא ולא מעליותא.

וכו'. אמרו ישראל למשה: משה רבינו, מה עלינו לעשות? אמר להם: תהיו מפארים מרוממין ומשבחין וכו'. באותה שעה פתחו ישראל פיהם ואמרו שירה 'אשירה לה' כי גאה גאה".

ביאור הדברים: ההבנה הפשוטה היא, שיש לומר שירה על "יש" שאדם מקבל דבר. אולם כבר נתבאר לעיל שיש יש, אין, ויש. ומגלה לנו ר"מ, שאין צורך לחכות עם השירה עד היש החדש, אלא כבר במהלך של האין ישנו מהלך של שירה. כי עצם האין, מצד החיצוניות הוא נראה העדר, אולם מצד הפנימיות, מצד הבנין - הוא קנין גדול, וראוי לומר עליו שירה.

וביאורו כנ"ל, שכבר באין אדם מקבל מהלך של "מה תצעק אלי בעתיקא תליא מילתא", והוא קנין גדול, ביטול האני, והחזרתו לקב"ה.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' מח)

גלות אחרון מחובר לגלות ראשון

"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". הענין: ישנם ד' גלויות, כנגד ד' אותיות שם הוי"ה. וגלות מצרים היא כנגד קוצו של י', ולכך שווים הם זה לזה.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' תב)

פסח וימי הספירה בנפש האדם

הנה ליל פסח בחינת מוחין דגדלות, ואח"כ מסתלקים, ויש ספירה, כנודע.

ובאמת, כל זה בתוך הזמן, אולם מעל הזמן יש את שתי הבחינות יחדיו - מוחין דגדלות וספירה. והרי שיש לאדם את מצב הנפש העליון שבו, שהוא למעלה ממדרגתו, והוא בחינת ליל פסח, וכן יש בו את כח הבנין המיוסד כפי מדרגתו, שהוא בחינת הספירה. ואילו היתה לאדם רק בחינת ליל פסח בתמידות, הרי זה דמיון. וכן להיפך, אילו היתה לאדם רק בחינת הספירה, הרי שחסרה לו ההתקשרות העליונה, שהם המקיפים.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' קה)

בשעה שרדפו המצרים אחר בני ישראל והיו סמוך לים, היו כמה כתות בבני ישראל. וכך אמרו חז"ל (ילקו"ש רלג): "ארבע כתות נעשו ישראל על הים. אחת אומרת נפול לים, אחת אומרת נחזור למצרים, ואחת אומרת נעשה מלחמה כנגדן, ואחת אומרת נצווה כנגדן", עי"ש.

עומק הענין, שישנן ג' בחינות: יש, אין, יש. והנה תחילה היו במצרים, וזוהי בחינת יש. לאחמ"כ יצאו משם, ועדיין הלכו במדבר, והוא אין. אח"כ היה מהלך של יש חדש, קבלת התורה.

והנה בשעה שעמדו על הים, היו בחינת אין גמור. "ואחת אומרת נפול לים", כלומר, נזרז עצמנו להשיג את היש החדש. "ואחת אומרת נחזור למצרים", כלומר, נחזור ליש הישן. "ואחת אומרת נעשה מלחמה כנגדן", כלומר נלחם נגד היש הישן שאינו רוצה להפוך לאין. "ואחת אומרת נצווה כנגדן", תפילה, שזהו עוד סוג של התעסקות עם היש.

ובאמת הכל אינו נכון, כמ"ש במדרש, דאין לדחוק עצמו להכנס ליש החדש קודם הזמן, ואין לחזור ליש הישן, ואין להלחם ביש הישן, כי הוא כלה מאליו, וכן אין צורך להתפלל על כך, כיון שמצד עצמו ייהפך לאין. ואין מהלך אלא של "דבר אל בני ישראל ויסעו", כלומר יהיו במהלך שנכונים להתקדם לגילוי של היש החדש, ולא יתעסקו עם היש הישן בצורה כל שהיא. ואפילו תפילה, היא בגדר התעסקות עמהם, ואין צורך כלל בתפילה, כי כל מהלך התפילה הוא בדבר שהוא יש, אולם בדבר שהוא כבר במהלך של הפיכה מיש לאין, הרי שאין צורך בתפילה. "מה תצעק אלי", "לא עת תפלה היא אלא בעתיקא תליא מילתא". ומעין זה בגמ' (גיטין ז עא): "שלח ליה 'דום לה' והתחולל לו. דום לה' והוא יפילם חללים לפניך". "דום" בחינת שתיקה.

והנה שם בילקוט אמרו, "ר"מ אומר: 'ה' ילחם לכם - אם כשתהיו שותקין, ק"ו כשתהיו נותנין שבח והלל

תשובה:

עוה"ב משיח ויום הדין הגדול והנורא

א. נתבאר ברמח"ל, אלף שביעי, כנגד אורות הפה. אלף שמיני, כנגד אורות החוטם. אלף תשיעי, כנגד אורות האוזן. אלף עשירי, כנגד אורות השערות, שער אותיות עשר. ומהות שערות ואח"פ, נתבאר בעץ חיים, ובפרט בשער אח"פ. ומדרגות אלו מתבארים בסדרת בלבבי-פדיה, קבלה.

ב. באריז"ל בכמה מקומות. עיין לדוגמא ספר החזיונות, ח"ג, אות כ"ד. וביתר בירור בלקוטי תורה, יתרו, ד"ה כה תאמר.

ג. באלף הזה, כגון השביעי, אין להם חלק, אבל יש להם חלק בעולם עליון יותר, "עולם הבא", היינו שבא לאחר שלב זה. ועיין בפרטות שער מאמרי רז"ל, סנהדרין, על משנה זו.

ד. נחסר לו הארה זו, כמו שנתבאר במקומות הנ"ל. ומצטער על העדרו.

ה. זה אינו חסרון לבוש, כמצוות, אלא חסרון אור.

ו. הכל נכלל או באופן של יש, או באופן של העדר. כי גם העדר זהו מין של קיום.

ז. יש נפק"מ, כמו ששערות הראש, כל שער יש לה את מקומה, צורתה, וכו'.

ח. לדבוק במידת "גדול", ובמידת "נורא", ודו"ק היטב.

ט. עיין גר"א, פירוש לספרא דצניעותא, פרק ה', ד"ה וכן בירחא שביעי. ועיין ציוני (אחרי מות) וז"ל, בסוף ימות משיח, סמוך לתחייה. ועיין עמק המלך (שער ו', פרק נד). אולם יעוין במאמר העקרים לרמח"ל, שכתב וז"ל, אחרי התחיה יהיה יום הדין גדול וכו'. ועיין פתחי שערים (נתיב פרצוף א"א, פתח כט) וז"ל, יום הדין הגדול והנורא באלף הז' שאז זמן תחיית המתים. אולם בשיח יצחק (ח"ב, ליקוטים, א) כתב, לעתיד לבא בסוף אלף השישי, אז יום הדין הגדול. ובדקות הוא בנקודת המעבר בין אלף שישי לשביעי, כמו שהרחיב בפתחי שערים, נתיב פרצוף א"א, פתח ג'.

עולמות אח"פ נקראים א"ס בערכין.

י. ראוי להתבונן לפי ערכו.

יא. עיין מורה נבוכים, חלק ג', פרק כ"א. אולם אחר שנתבאר סדר הדברים ומהותם בפרטות בחכמי האמת, אפשר לעסוק בכך, כל אחד לפי מדרגתו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

א. אם אפשר להרב להאריך קצת במהות אלף שביעי, אלף שמיני, אלף תשיעי ואלף עשירי, ואם יש מראה מקומות בעיניים אלו מלבד ספר דרך ה' ודעת תבונות.

ב. מה המקור שאלו שאין להם חלק בעוה"ב, לבסוף יזכו לעוה"ב או באלף שביעי או באלף שמיני וכו'?

ג. אם לבסוף הכל יזכו לעוה"ב, א"כ מה הכוונה "אלו שאין להם חלק בעולם הבא"?

ד. מה נעשה לנשמה שאינו זוכה לעוה"ב (או לאלף שביעי או אם הוא נשאר כך במצבו עד אלף עשירי), מה היסורים שהנשמה מרגישה? האם הוא מרגיש רק העדר המציאות, חללות, וחושך, וחרטה על עבירות שלו והחללות על מה שלא זכה?

ה. וכעין שאלה הנ"ל, מהו באדם שאינו זוכה להתנתק משער הנו"ן דטומאה קודם משיח, שאז רק היחידה שלו זוכה לעוה"ב, ואין לו שאר לבושי הנפש של נרנ"ח, האם הוא מרגיש כמו אדם שאין לו בגדים, שהוא מרגיש מציאותו רק שמרגיש את מה שחסר לו ואת הבושה הזו?

ו. האם התכללות הנשמות באלף עשירי הוא לכל נשמה (בין יהודי בין גוי) או רק לצדיקי ישראל? ואם הוא רק לצדיקים, מה קורה עם שאר הנשמות, האם הם מתבטלים ומתכלים, או שהם חוזרים לשורשם?

ז. וא"כ, כיון שלבסוף הכל מתכללים באותו התכללות בבורא, א"כ לבסוף אין נ"מ בין צדיקים לרשעים?

ח. ביום הדין הגדול והנורא יש דין על כל נשמה, הן מצד הכלל והן מצד הפרט, מה האדם יכול לעשות כדי להיות זכאי בדין הזה?

ט. מתי נעשה היום הדין הגדול, בסוף איזו תקופה? האם מאלף שביעי ואילך זהו "עולמות אין סוף"?

י. האם ראוי לאדם להתבונן בעיניים אלו, או שזה יכול רק להביא אותו לשגעון?

יא. שמעתי שיש רמב"ם במורה נבוכים שכתב שאין לחשוב על נצחיות כיון שהאדם יכול להשתגע ע"י כך, האם זה אמת? תודה רבה להרב שליט"א.

נא לשמור על קדושת הגליון

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net
 רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com
 ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829
 שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת rav@bilvavi.net או בפקס: 03-548-0529 [בשליחת שאלה בפקס, במספר הפקס שאליו תוחזר התשובה, נא לציין מספר פקס שזמין תמיד, או את מספר התא-הקולי של הפקס]